

**OBSERVATORI DE NOUS CONSUMS
DE DROGUES EN L'ÀMBIT JUVENIL
INFORME 2004**

**JOAN PALLARÉS, AURELIO DÍAZ, MILA BARRUTI, JOSEP ESPLUGA
ASSOCIACIÓ INSTITUT GENUS**

BARCELONA, GENER DE 2005

SUMARI

EQUIP D'INVESTIGACIÓ.....	1
1 INTRODUCCIÓ.....	2
2 METODOLOGIA.....	6
2.1 Emmarcament	6
2.2 Mostres i aplicacions	8
2.2.1 Enquestes en discoteques i “afters”	8
2.2.2 Enquestes auto administrades	9
2.2.3 Bases de dades	10
2.2.4 Una observació important sobre l'informe de resultats	11
3 CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES	16
4 ESTILS	18
4.1 Estils i grups (xarxes)	18
4.2 Estils musicals i estètics (enquestes).....	20
5 OCI I TEMPS LLIURE.....	22
5.1 Espais, temps i activitats (xarxes).....	22
5.1.1 Festes del cycle vital i anual i variacions estacionals	35
5.2 Oci i discoteques o “afters” (enquestes).....	37
6 ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS.....	40
6.1 Visió general (xarxes).....	40
6.2 Caracterització d'uns itineraris	41
6.3 Mobilitat territorial i itineraris (enquestes).....	45
7 CONSUMS I DROGUES	51
7.1 Visió general (xarxes).....	51
7.1.1 Consums	51
7.1.2 Substàncies	55
7.2 Consums segons les enquestes	72
8 EFECTES I CONSEQÜÈNCIES.....	83
8.1 Efectes i valoracions positius	83
8.2 Efectes i valoracions negatius	85
8.3 Conseqüències negatives	88
8.3.1 Socials i relacionals.....	89
8.3.2 Sanitàries	94
8.3.3 Econòmiques	98
8.3.4 Les lleis i els conflictes	99
8.3.5 Accidents de trànsit.....	101
8.3.6 Riscs i diferències segons sexe i gènere.....	105
8.3.7 Riscs segons edat	110
9 MERCAT.....	112
10 CONCLUSIONS	115
10.1 Condició juvenil i estils.....	116
10.2 Recomanacions	131
10.3 Àrees i temes d'interès prioritari (2005).....	138
11 BIBLIOGRAFIA CITADA.....	140

EQUIP D'INVESTIGACIÓ

Director: Joan Pallarés

Assessor: Aurelio Díaz

Responsable de la informació de camp: Mila Barruti

Responsable d'informàtica: Josep Ramon Collado

Responsable de gestió: Ernesta Sánchez

Responsable coordinació d'equips de camp i d'enquesta: Guillermo Canales

Responsables entrevistes a informants clau: Lucía Sanjuán i Guillermo Canales

Anàlisi estadística: Josep Espluga

Secretaria: Conchita Díaz

Equip de camp: Núria Calzada, Guillermo Canales, Tatiana Cercós, Núria Empez, Xavier Estrada, Anna Fabregat, Jordi Gala, Daniel Gallegos, Paulo González, Antoni Llord, Meri Martín, Jordi Martínez, Sara Martínez, Nora Muntanyola, Maria Novella, Mª Inés Palacios, Lluc Pallarés, Núria Puentes, Andreu Romaní, Josep Ros, Mercè Roure, Meritxell Sáez, Lucía Sanjuan, Tamer Sarkis i Adela Simón.

Equip d'enquesta: Tomás Alonso, Albert Arqués, Núria Calzada, Guillermo Canales, Jordi Canals, Tatiana Cercós, Carme Costa, Xavier Estrada, Laia Ferré, Daniel Gallegos, Roger Gil, Paulo González, Gemma Guarque, Idoia Landa, Juan Antonio Liévano, Antoni Llord, Soraya Lombao, Meri Martín, Jordi Martínez, Sara Martínez, Nora Muntanyola, Maria Novella, Mª Inés Palacios, Núria Puentes, Rosa Pascual, Andreu Romaní, Josep Ros, Mercè Roure, Adela Simón i Eva Torrents.

1 INTRODUCCIÓ

L'**Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil** és un sistema d'informació continua, dissenyat l'any 1998, amb l'objectiu d'oferir una visió general del fenomen en estudi i propostes per a ser discutides per l'Administració per tal de planificar les intervencions des de Salut Pública. L'Observatori és una iniciativa de l'Institut Municipal de Salut Pública (Ajuntament de Barcelona), Àrea de Benestar Social (Diputació de Barcelona) i de l'Òrgan Tècnic de Drogodependències (Generalitat de Catalunya) portada a terme per l'Associació Institut Genus de Barcelona.

En l'Observatori col·labora Energy Control (Associació Benestar i Salut, ABS).

Aquest informe de l'Observatori recull l'activitat realitzada durant l'any 2004, els resultats obtinguts i les conclusions i propostes que se'n deriven d'aquests. Tot l'esforç d'un ampli equip interdisciplinar, que durant un any hem mantingut una observació constant en els móns juvenils de consum de drogues, dirigint la mirada no solament a les substàncies que prenen sinó també als contextos on ho fan, als itineraris que segueixen i a les activitats que desenvolupen.

Com que no tots els joves segueixen els mateixos comportaments respecte l'objecte de l'Observatori, hem seleccionat poblacions diana diferenciades que estudiem amb instruments dissenyats expressament per a cada una d'elles. El que segueix és l'encaix d'aquest trencaclosques.

En la fase de disseny de l'Observatori, entre d'altres coses que no s'han dut a terme, estava prevista la publicació dels informes anuals,

per a que poguessin arribar a tots els que treballem en aquest camp i ser una eina d'utilitat en la planificació de respostes per a reduir els riscos. Cap dels cinc primers informes ha vist la llum, tot i que són accessibles per Internet. Els anteriors es van redactar en la confiança de veure'ls sortir d'una impremta, mantenint en totes les versions un format més extens del previst, pensant que quan arribessin als que per primer cop accedien a l'informe de l'Observatori, els hi proporcionessin més elements contextuals en els quals fonamentar les seves propostes. L'any passat ens vam proposar tancar un cicle, i vam preveure que amb aquest informe de 2004, compliríem una de les propostes inicials: que els informes siguin més reduïts. Com que la publicació no s'ha fet, hem optat per mantenir en aquest informe tot allò que no ha canviat, esperant que aquest vegi la llum definitivament.

Aquells que hi accediu per primera vegada trobareu informació més detallada respecte als aspectes estudiats en els anteriors informes¹. El criteri ha estat sintetitzar en aquest la redacció de tot allò que no ha canviat, oferint una sinopsi quan sigui necessari intentant, però, que per als lectors dels informes anteriors la lectura d'aquest no suposi o sembli una reiteració.

El desenvolupament de la fonamentació metodològica de l'Observatori i la discussió del procés de posta a prova i les modificacions que aquest procés va comportar respecte a la proposta teòrica de disseny (Díaz, Pallarés, Barruti, Romaní, 1998) i de l'emmarcament teòric sobre la condició juvenil i el consum de drogues, poden consultar-se a Díaz, Pallarés, Barruti, 2001 (respectivament: pàgines 8-44 i 46-80). En aquest informe només incloem alguns comentaris mínims quant això suficients, però, per a

¹ Vegeu Díaz, Pallarés i Barruti (2000,2001,2002,2003).

situar als lectors sobre l'Observatori, el funcionament i el tipus d'informació que aporta.

L'Observatori vol ser un "sistema d'alerta ràpida" (vegeu Griffiths, Vingoe, Hunt, 1999), sensible, l'objectiu del qual és detectar, malgrat què amb limitacions, els patrons de consum de drogues emergents, a les fases inicials i l'estabilitat relativa dels coneguts o els canvis que es puguin anar produint en aquests.

En cap cas l'Observatori substitueix les diferents estratègies existents per al coneixement de la realitat: investigacions socioantropològiques específiques, sistemes de notificació de casos, enquestes periòdiques a domicili (població general) o a poblacions captives (població escolar), sinó que les complementa.

No s'ha d'esperar, tampoc, que l'Observatori ho detecti tot, ni que ho pugui fer amb la suficient antelació i profunditat com per endegar intervencions preventives en cadascun dels processos o problemes: alguns d'ells poden seguir evolucions molt ràpides que només es poden observar quan apareixen més o menys consolidats i estesos, i d'altres poden no ésser observats en tractar-se de fenòmens molt minoritaris, singulars, o particularment ocults. No obstant això, sí que es pot esperar que detecti, amb molta més facilitat i rapidesa que altres dispositius, bona part d'aquests processos.

Tenint en compte aquestes característiques, que per altra banda defineixen també els seus límits, la recerca d'informació és necessàriament oberta, dinàmica i flexible. La flexibilitat i el dinamisme que caracteritzen l'Observatori responen a les pròpies característiques del fenomen estudiat, complex i canviant.

L'Observatori produeix informes amb una periodicitat anual. Aquests informes són documents de treball amb la finalitat d'aportar claus per a la reflexió i la presa de decisions fonamentades. Així mateix, l'Observatori preveu l'elaboració d'altres informes, amb un nivell més baix de desenvolupament, quan sigui necessari en resposta a interrogants concrets sobre aspectes d'una particular urgència, excloent-hi, no obstant això, la immediatesa i l'automatisme de la resposta.

Agraïments

L'Observatori com a sistema i aquest informe de resultats són fruit d'una tasca col·lectiva en la qual han participat, en diversos graus, molts professionals que són els que, en definitiva, ho han fet possible. Aquí, des de la direcció de l'Observatori, es vol destacar i agrair la participació de tothom i l'entusiasme i compromís que l'han caracteritzada, especialment la dels membres dels equips de camp i d'enquesta. Volem agrair, sobretot, la desinteressada i inestimable col·laboració dels informants de les xarxes de camp i clau; també, la dels responsables i professors de centres docents i responsables de discoteques i "afters" que ens han facilitat les aplicacions de les enquestes.

2 METODOLOGIA

2.1 Emmarcament

L'Observatori parteix de l'estratègia que s'utilitza en les fases prospectives de camp de les investigacions etnogràfiques i es manté actiu al llarg de cada cicle de recollida (d'un any de durada). En aquest procés la informació es recull mitjançant diferents tècniques i aplicacions i aquesta és analitzada de forma continua: un funcionament dinàmic que té en compte els indicis recollits com a guia per a orientar les següents prospeccions. Un esquema corregible (Agar, 1992) que acumula indicis, informacions i dades, els triangula (diverses fonts, aplicacions i tècniques; Denzin, 1970), els contrasta buscant-ne la saturació (s'aconsegueix quan noves informacions no aporten diferències substantives quant al ja establert; Glaser, Strauss, 1967) i posa a prova les conclusions provisionals que se'n deriven de l'anàlisi continua (comparació constant; Glaser, Strauss, 1967). S'ofereixen solament aquelles dades que han estat suficientment contrastades i provades mitjançant diferents fonts i procediments.

El nucli de l'Observatori són les xarxes de camp de cada col·laborador i aquestes estan constituïdes per consumidors, usuaris i professionals del món de la nit i per altres persones relacionades amb els joves, l'oci o les drogues. Les xarxes es mantenen actives tot l'any i les persones que les integren informen de fets concrets, fonamentats sobre les àrees o temes que coneixen pròpiament. Així mateix, hi ha una xarxa d'informants clau configurada com a pannel. Aquesta xarxa és composta per professionals i experts que són entrevistats a fons, un o dos cops l'any, sobre la seva àrea de

coneixement i experiència. Aquestes xarxes de camp i d'informants clau aporten el nucli de la informació qualitativa i no estandarditzada.

Els equips de camp també realitzen observacions directes en escenaris d'interacció (llocs de lleure i sociabilitat) i elaboren informes breus. També recullen la informació que contenen les bases de dades. Aquestes bases són encriptades, tenen l'accés restringit i en garanteixen de forma absoluta l'anonimat; aquesta garantia s'estén a tota la informació recollida.

A l'Observatori s'apliquen els següents instruments estandarditzats: enquesta en discoteques i "afters" (dos cops l'any fins l'any 2001 i un cop a partir de l'any 2002); enquesta auto administrada a estudiants en centres docents de secundària i universitaris (al llarg del curs acadèmic en períodes concrets), i fitxa d'itineraris que s'aplica al llarg de l'any als membres de les xarxes de camp que són consumidors de drogues. Aquest any hem deixat de realitzar les enquestes auto administrades a membres de les xarxes i a persones que tenen contacte amb Energy Control i Som.Nit durant les intervencions preventives que porten a terme aquestes organitzacions en contexts de festa, així com la fitxa "d'estils de vida i consums" en "raves" (Energy Control) i en festes populars i discoteques (Som.Nit) en les que desenvolupen les seves activitats preventives, que es venien fent en altres anys, en no poder avaluar els biaixos de les mostres. De fet, les variacions en els resultats que aportaven les sèries no podien ser interpretades en desconèixer les característiques de les mostres en relació al conjunt dels joves en aquests contexts de festa. En canvi, l'enquesta en discoteques i "afters" i l'auto administrada a estudiants que seguim utilitzant, ofereixen, malgrat les seves limitacions, uns resultats, en les sèries de que disposem, coincidents (i complementaris) amb els dels instruments qualitatius.

2.2 Mostres i aplicacions

2.2.1 Enquestes en discoteques i “afters”

Per tal de facilitar la comparació de les dades amb els resultats de les enquestes dels anys anteriors, tot buscant l'estabilitat de la població diana, hem procurat mantenir la mostra de macrodiscoteques, discoteques i “afters” de Catalunya seleccionada seguint criteris tipològics (variabilitat de situacions i importància). Aquesta mostra és revisada cada any abans de decidir-ne la permanència dels locals o la seva substitució per d'altres d'equivalents.

L'any 2004 l'enquesta s'ha aplicat a una mostra de 408 individus. Un cop feta la selecció dels locals (12 en total: 2 macrodiscoteques, 6 discoteques, 3 “afters” i 1 festival), la mostra, de 408 enquestats, va ser estratificada proporcionalment segons franges horàries (de màxima aflluència i l'anterior i posterior a aquesta: des de les 12 fins a les 10 del matí). El procés d'enquesta es va realitzar durant el dia 22 de maig de 2004. Els enquestats van ser seleccionats a l'entrada dels locals o en zones de pas (una minoria) seguint-ne un criteri sistemàtic: un de cada 5, iniciant-se la selecció en franges de 5 minuts a partir de l'hora d'inici de les franges horàries fixades en l'estratificació i procurant d'equilibrar la mostra segons si entraven o sortien dels locals.

Del total de candidats a ser enquestats seleccionats 1 de cada 3, aproximadament, no va voler respondre l'enquesta (una proporció que es manté estable des de 1999). Quant a les negatives, la raó principal donada pels enquestats va ser la pressa i aquestes negatives van ser particularment freqüents en les zones de pas.

Tot i que aquesta mostra no es pot considerar representativa de tota la població jove de Catalunya al llarg d'un període de temps prou ampli, donades les característiques de la mateixa en permet l'extrapolació dels resultats, com a mínim, a la subpoblació de joves que va a les discoteques.

Si es té en compte l'aforament màxim aproximat dels locals seleccionats i la de les zones de pas, les mostres han estat extretes d'una població potencial d'aproximadament 25.000-30.000 persones, suposant en ambdós casos que les interseccions (gent que va a més d'un dels locals seleccionats) siguin mínimes.

Hem realitzat una anàlisi estadística bàsica de les dades principals obtingudes amb un objectiu essencialment descriptiu, i com a complement i contrast de la informació obtinguda d'altres fonts.

2.2.2 Enquestes auto administrades

Les enquestes en centres docents es van aplicar durant els mesos de maig, d'octubre i novembre de l'any 2004. La mostra és estratificada segons província amb afixació no proporcional de la població d'estudiants (50% a Barcelona; 50% resta de províncies) i segons nivells d'estudi afixant-los proporcionalment: batxillerat, cicles formatius de formació professional i diferents cicles de formació universitària. La mostra no és representativa perquè la selecció dels centres i les aules en ells és estratègica (intencional)² i no permet fer-ne generalitzacions rigoroses a la població

2 Un cop seleccionats els centres i les aules, els alumnes presents a l'aula en aquell moment, i que accepten fer-ho, contesten el qüestionari d'enquesta davant d'un responsable de l'Observatori (auto administració).

d'estudiants. No obstant això, pot considerar-se una bona mostra. La grandària final obtinguda és de 763 casos: 572 de centres de secundària (75% de la mostra) i 190 de centres universitaris (25%). Havíem previst fer-ne 1.000, però entrebancs sorgits en el treball de camp van impedir fer-ne les previstes en els centres universitaris. Ho vam intentar compensar amb un augment en les dels centres de secundària, la qual cosa ha fet disminuir l'edat mitjana dels enquestats.

La fitxa que recull itineraris complets d'una sortida s'ha aplicat a un total de 109 persones (113 l'any 2003), totes elles membres de les xarxes de camp i consumidores de drogues.

2.2.3 Bases de dades

La base de dades d'informants, en recull les característiques definitòries i és el resultat de les indagacions i contactes realitzats pels membres dels equips de camp per construir les pròpies xarxes (el nucli de l'Observatori). Els membres dels equips de camp, sovint, formen part d'alguna de les xarxes o hi estaven relacionats prèviament amb alguns dels membres. És a dir, el sistema de xarxes s'activa freqüentment a partir d'amics i coneguts dels membres de l'equip de camp.

La base inclou les característiques sociodemogràfiques dels membres de les xarxes, el tipus i qualitat de la informació que poden aportar i sobre quins temes; també, el grau d'accessibilitat i de col·laboració. De les 132 persones que integraven les xarxes l'any 2003 hem passat a 192 l'any 2004, seguint amb la tasca que vàrem iniciar el 2002 de dimensionar-les a les necessitats de l'Observatori. Ens sembla una xifra adequada.

Com a resultat del treball realitzat l'any 2004 s'han elaborat, emprant l'aplicació informàtica que unifica els criteris i en permet la classificació temàtica, 1.088 fitxes amb informació de camp (1.274 l'any 2002 i 1.077, l'any 2003). La informació obtinguda aquest any prové de 182 informants diferents: 130 de les xarxes (suposa que el 68% ha estat entrevistat; l'any 2003 aquesta proporció va ser del 85% i l'any 2001 del 71%), 34 són informants clau (35 l'any 2003) i els 18 restants són col·laboradors de l'Observatori (14 el 2003 i el 2002, 11 l'any 2001).

De la xarxa de camp cal destacar el clar predomini dels consumidors de drogues (gairebé el 40%) i que una quarta part està directament relacionada amb els ambients que ens interessen ("món de la nit"), bé com a professionals o formant-ne part com a usuaris, i que poden aportar una informació valuosa que no s'obté d'altres fonts indirectes. La major part dels 34 informants clau són professionals de la intervenció des de diferents camps o experts en temes relacionats amb els joves o les drogues; la resta, una minoria, són professionals del "món de la nit" i del lleure.

Hem realitzat una anàlisi qualitativa de contingut de tota la informació recollida: informants de les xarxes de camp i informants clau. Aquesta informació ha estat considerada a dos nivells relacionats: conjunt de la informació i segons categories analítiques.

2.2.4 Una observació important sobre l'informe de resultats

En l'informe hem considerat conjuntament, quan els temes ho permeten, la informació obtinguda dels informants de les xarxes de camp i clau i els resultats de les enquestes i d'altres aplicacions. Ho

hem fet en tots els casos indicant-ne l'origen de la informació per a evitar confusions. Això és així perquè la informació de camp i la de les restants aplicacions no és directament equiparable.

D'una banda, els informants de les xarxes de camp aporten, sobre tot, a més d'informació personal, informació de terceres persones a les que coneixen en diversos graus (major o menor coneixement directe i estret) i sobre diversos temes (coneixement variable i no homogeni). Aquesta circumstància introdueix alguns biaixos i imprecisions, malgrat els esforços realitzats per controlar-los durant la recollida de la informació (esforços que s'intensifiquen cada any). Els probables biaixos poden ser: accentuació de certes característiques; atenuació de les diferències existents dins d'una mateixa xarxa per part dels entrevistats aportant-ne una imatge més homogènia; generalització a partir de casos particulars; imprecisió temporal dels esdeveniments descrits encara que dins d'uns límits ("últims mesos") i altres possibles (tots ells poden incrementar-se quant més gran sigui el nombre de persones sobre les que els informants aporten informació). Destaquem aquestes qüestions per tal que la informació que aporten aquestes fonts sigui interpretada adequadament i no per a restar-li valor (la informació és molt valuosa).

Les enquestes, en canvi, recullen informació directa de cada un dels enquestats i, pràcticament en la seva totalitat, referida al dia d'enquesta (en les aplicades en discoteques), la darrera sortida prèvia a l'aplicació (itineraris) o a la darrera sortida de cap de setmana i setmana prèvia (centres docents). En aquests casos, el biaix més probable és el d'ocultació o falsejament en una minoria de les preguntes. La nostra valoració, donades les característiques dels qüestionaris utilitzats i el desenvolupament dels processos

d'enquesta, és que les respostes obtingudes són fiables i vàlides especialment en les realitzades en les discoteques.

D'altra banda, les poblacions diana del treball de camp (xarxes) i de les enquestes són diferents; també ho són si es comparen les de les enquestes entre elles. Als informants de les xarxes de camp i clau se'ls demana, particularment, informació sobre la subpoblació de joves consumidors de drogues i sobre aspectes conflictius (refereixen, de nou, a una subpoblació).

La població diana de l'enquesta en discoteques i "afters" són els joves que hi van (una subpoblació dels joves) i inclou, coherentment, consumidors i no consumidors de drogues i no contempla els esmentats aspectes conflictius (sols alguns comportaments de risc).

El contingut dels altres instruments és semblant, però s'apliquen a subpoblacions diferents:

En els centres docents es recull informació tant d'usuaris habituals de discoteques i "afters" (semblants als enquestats en les discoteques) com d'altres que només hi van ocasionalment o que desenvolupen les activitats de lleure en altres àmbits; activitats que, a més, poden correspondre a una altra concepció del lleure. En relació al consum de drogues els resultats són assimilables als que s'obtenen en les enquestes habituals a població escolar (mateixa població diana).

La fitxa d'itineraris s'aplica als membres de les xarxes que consumeixen drogues.

En tot cas, encara que amb cautela, pot considerar-se que la informació de camp (xarxes) refereix aproximadament a la mateixa

població diana que la de la submostra de consumidors de drogues de l'enquesta en discoteques i a la de la fitxa d'itineraris. Els enquestats als centres docents configuren la mostra més diversa (població jove general que estudia) i, per tant, aquesta inclou proporcions menors de consumidors.

Aquesta caracterització i distribució no suposa, necessàriament, correspondència, jerarquies estables i homogeneïtats entre les mostres en tots i cada un dels diferents aspectes i temes considerats en els qüestionaris ni tampoc dins d'elles.

Com es pot veure, l'anàlisi conjunta, integrada, de tota aquesta informació en cada un dels temes considerats en aquest informe (i com va succeir en els anteriors) planteja serioses dificultats; dificultats que hem intentat controlar respecte anys anteriors reduint les aplicacions i poblacions diana, ja que no permeten l'agregació directa dels resultats de les enquestes. En positiu, aquestes dificultats informen sobre la complexitat del fenomen i sobre com aquesta complexitat és afrontada i recollida vetllant per la no simplificació ni l'esbiaixament: diferents aplicacions i diversitat de poblacions diana. Després dels sis anys de l'Observatori corroborem que aquesta estratègia, tot i la seva complexitat, és adequada.

Així, en els diferents capítols d'aquest informe hem tingut en compte les regularitats, els aspectes comuns, i les singularitats constatades sintetitzant-ne la informació i agregant aquesta quan era factible sense diferenciar-ne les fonts (xarxes i d'altres aplicacions) i, majoritàriament, fent-ho de forma separada en aquells casos en què és necessari donada l'especificitat de la informació o de les poblacions diana. Pel que fa a les enquestes comentem només el que destaca reduint la inclusió de percentatges i el comentari descriptiu, detallat, de les dades.

Certament, la integració plena de les diferents fonts, aplicacions i informacions sí que es porta a terme (regularitats, singularitats i generalitzacions) en el capítol de conclusions.

Aquesta complexitat metodològica pel que fa a les dades ve donada per l'heterogeneïtat dels joves, de les activitats que fan i dels consums que porten a terme. En aquest informe de resultats ho traduïm referint-nos a dos grans conjunts o perfils de joves: un, el més estès, que surten amb una assiduïtat variable, però no tots els caps de setmana, amb itineraris semblants a la mitjana dels joves, que consumeixen alcohol, una part també cannabis i ocasionalment fan consums d'altres drogues; un segon grup, menys nombrós, que surten assíduament, que allarguen les sortides i que consumeixen les drogues esmentades si cap amb més quantitat així com estimulants, i estan més propers a les difusions de les novetats experimentant amb d'altres substàncies. Entre aquests dos grups hi ha una gran variabilitat, i les situacions a les que pot donar lloc no poden ser aprofundides en aquest informe de resultats, però el lector trobarà suficients arguments per a la seva comprensió.

3 CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Les característiques sociodemogràfiques predominants dels **enquestats** són les següents³:

En les enquestes en **discoteques** predominen els homes (són majoria, com l'any anterior). Predomina la franja d'edat dels joves entre 20 i 24 anys. La mitjana d'edat és de 22 anys (la dels homes és de 22.4 anys i la de les dones de 21.5 anys (les diferències d'edat són estadísticament significatives). La meitat treballa (la major part si es té en compte els que a més estudien), una quarta part estudia. Més de la meitat té estudis secundaris. La major part viu amb la seva família, a casa dels pares, i la majoria paga les despeses de les activitats de lleure amb ingressos propis (treball). Es tracta de proporcions molt similars a les de l'enquesta del 2003 i dels anys anteriors.

En els **centres docents** són majoria les dones i quasi tres quartes parts de la mostra són menors de 20 anys (la mitjana d'edat global és de 18.7 anys). En l'enquesta del 2003 l'edat mitjana era de 19.8 anys, i el percentatge de persones menors de 20 anys era un 12% menor al del 2004⁴. El 35% estudien i treballen al mateix temps. Pràcticament tots viuen a casa dels pares i la major part paga les despeses de les activitats de lleure amb ingressos propis (un quart) o, a més a més, amb l'ajut de la família (prop de la meitat).

3 Al llarg de l'informe quan és pertinent afegim comentaris sobre les similituds i diferències que s'observen entre els resultats d'aquest any en relació als obtinguts l'any 2003.

4 Ja ens hem referit a que vam fer un menor nombre d'enquestes en Universitats, d'aquí les diferències respecte altres anys.

Quant als itineraris, la mostra inclou més homes (59%) que dones. La majoria tenen més de 25 anys, mentre que un 35% tenen entre 20-24 anys i només un 10% tenen menys de 20 anys. La mitjana d'edat és de 25 anys.

4 ESTILS

4.1 Estils i grups (xarxes)

En els anteriors informes ens vam proposar construir una tipologia d'estils juvenils, tot i sabent que era força complex, ja que gran part dels joves fa temps que renunciem a encasellar-se, i tendeixen a definir-se més pel que rebutgen que per criteris d'identitat suficientment diferenciadors. A més de les diferències d'edat i classe social, en aquests anys hem anat observat algunes tendències que ajuden a establir grups (molt heterogenis) amb una certa similitud en les estètiques, músiques preferides, contexts de sortida i d'altres elements identificadors.

Malgrat aquest esforç classificador les categories establertes, tot i ser amples i heterogènies, es veuen sotmeses pels propis joves a la reconstrucció, per la ràpida difusió de modes i trets diferenciadors d'uns estils a altres, i per la mescla. A més, al llarg dels sis anys de recerca de l'Observatori no hem pogut relacionar les categories utilitzades amb uns comportaments d'oci i consums de drogues concrets, per la qual cosa creiem que no podem deixar d'observar els estils (els joves en parlen), però deixarem d'oferir als lectors les categories i els trets diferenciadors entre elles. Si que oferirem, quan sigui pertinent, aquelles troballes o elements nous que permetin conèixer millor a un determinat grup de joves.

Els joves que viuen en els barris més mancats d'infraestructures estan més presents als carrers i espais públics. En els darrers anys han anat canviant la seva indumentària, entre altres coses per adaptar-se a la moda i evitar que els barrin el pas a determinades discoteques.

Valoren més el treball que els estudis (com a inversió de futur) i solen acceptar treballs que no els hi garanteixen continuïtat ni promoció laboral, però sí diners per gastar en les sortides de festa, roba, motos i cotxes.

Augmenta el nombre de joves europeus que venen a fer intercanvis universitaris (Erasmus). Catalunya (Barcelona i costa especialment) és també el lloc de vacances per molts joves estrangers així com de la resta de l'Estat. Tots s'integren amb facilitat a l'oferta d'oci existent, i són cada cop més visibles en els espais de festa.

També augmenta la presència d'adolescents i joves immigrants extracomunitaris, a pobles i ciutats. Hi ha diferències segons el seu lloc d'origen, l'edat i el temps que porten aquí. A vegades existeix rebuig social cap a ells, la qual cosa incideix en que tendeixen a sortir menys que altres joves dels barris on viuen i que passen molt temps als espais públics. No sempre estan integrats en les activitats d'oci dels joves autòctons tot i que van establint nexes mitjançant el treball, l'escola i les relacions grupals i de parella. En molts locals els hi posen entrebancs per accedir-hi. Quan poden i els hi permeten freqüenten discoteques.

Els procedents de Llatinoamèrica disposen de més oportunitats per anar a discoteques i d'altres locals, sobretot on es balla salsa i ritmes que els hi són habituals. Alguns d'aquests locals tenen majoria d'aquests joves. Quan surten de festa solen compartir una estètica pròpia, les noies molt arreglades i els nois més informals amb una preferència per la roba esportiva.

En general, i pel que fa a tots els joves, segueix la tendència a mesclar estils diferents dintre el mateix grup de joves i a convida entre ells sense problemes. La majoria de joves es defineixen com a

“normals” i no s’inclouen ni etiqueten en un estil concret, i molts, quan ho fan, mantenen trets personals de diferenciació, la qual cosa contribueix a la heterogeneïtat.

S’aprecia que l’estètica alternativa, en ésser difosa també per les grans cadenes de roba, s’està banalitzant, popularitzant i estenen a molts joves.

Al llarg de l’informe ens referim repetidament a dos elements diferenciadors importants en els comportaments dels joves; el sexe i l’edat. Junt amb ells, i més influents que els estils, hi ha dos trets que tenen a veure amb els comportaments i el consum de drogues: el grup d’iguals i l’estil de vida.

Els grups que solen sortir més assíduament i estan més posats en l’oci nocturn i en la festa, així com els estils de vida centrats en aquestes activitats, incideixen en un increment de les sortides i dels consums. En aquest sentit, cal fer esment als treballadors del món de la nit i de la moda, ja que segueixen influint considerablement en innovar i difondre noves pautes en l’oci juvenil i en els nous consums de drogues.

4.2 Estils musicals i estètics (enquestes)

Les dificultats per classificar els estils musicals i estètics s’incrementen amb les enquestes: recullen “etiquetes” força imprecises. De fet, a més, els estils categoritzats no estableixen diferències significatives quan es relacionen amb la resta de variables considerades en les enquestes.

Els enquestats en les **discoteques** destaquen la preferència per l'**estil musical** "tecno" (quasi la meitat de la mostra), seguit de lluny pel "radical dur", per "tots", per "pop" i per "altres" (inclou flamenc, salsa, jazz, clàssica, etc.). La resta d'estils musicals són minoritaris però informen de la variabilitat existent. Els enquestats en **centres docents**, manifesten la seva preferència per "tots" els estils musicals, seguit per "pop", i, ja a molta distància, "radical-dur" i "tecno".

Pel que fa als **estils estètics**, en l'enquesta de **discoteques** destaquen en primer lloc els anomenats "normal" (informal) i "tecno" (modern); considerats conjuntament agraden a més de la meitat de la mostra, seguits a molta distància per "radical dur". Aquests tres estils són també els predominants als **centres docents**, tot i que les preferències dels estils "tecno" i "radical dur" són menors i estan més igualades. Aquesta consideració com a estils majoritaris o predominants no vol dir que no hi hagi molta diversitat dins d'ells, que hi és, sinó que les categories simplifiquen els (sub)estils existents. A més, una part rellevant en totes les mostres (entre el 10% i el 15%) afirma no preferir cap estil o preferir-los tots: pot expressar, en part, una negativa a fixar "etiquetes", com el "normal".

Aquest aspecte varia sensiblement, i s'aclareix, quan es considera en negatiu; és a dir, quan els enquestats refereixen els estils que els agraden menys (pot entendre's: que rebutgen): més de la tercera part en les dues enquestes esmenta l'estil "skin". I el segon estil que agrada menys és el "radical dur" i això es dona especialment entre els enquestats en les discoteques, com ja s'observava els anys anteriors.

En general no s'observen variacions importants respecte l'any 2003.

5 OCI I TEMPS LLIURE

5.1 Espais, temps i activitats (xarxes)

Hi ha grans diferències entre el que fan els adolescents i joves segons els espais utilitzats (formals - informals), però sobretot s'incrementen segons els ritmes temporals: durant la setmana - cap de setmana; dia - nit; vacances - resta de l'any. Aquests contrastos quant a activitats s'estan intensificant i consolidant pel que observem des del primer informe, tot i que també són presents en altres grups d'edat (especialment, entre els adults) però amb unes altres característiques.

Durant la setmana la intensitat i la durada de les activitats són menors (excepte a l'estiu i vacances); una minoria surt després de sopar, i si ho fan és una activitat molt ocasional; els consums de drogues, excepte tabac i cannabis són gairebé inexistents, i el d'alcohol (en el cas de donar-se) es limita a alguna cervesa.

Es fan més activitats d'oci en l'àmbit domèstic i els que surten ho fan a espais públics al aire lliure, bars, espais institucionals (centres i associacions lúdiques i esportives), essent més minoritaris altres llocs.

Els dijous s'acosten més als ritmes i activitats dels caps de setmana, especialment per als universitaris. Aquest any s'observa un increment de les festes i sortides dels dijous, que és prelude del cap de setmana.

El cap de setmana, llevat dels estius, Nadal, Setmana Santa i esdeveniments especials com les festes majors, és el temps d'oci més important. A partir d'ara descriurem aquests temps de festa i oci diferents als de durant la setmana, tenint en compte que, ni tots els joves i adolescents surten cada cap de setmana, ni molt menys tots els dies d'aquest període de temps. S'aprecia, però, un augment dels que surten, de la freqüència en que ho fan i de la durada de les sortides, així com de la varietat de llocs on van.

Per poder establir les activitats i guanyar en comprensió ho farem situant-les en els diferents espais: públics, locals d'oci i altres llocs.

Espais públics

Definits en els informes anteriors com els espais de trobada a l'aire lliure dels adolescents, sobretot a l'estiu. S'aprecia l'augment del nombre d'usuaris de totes les edats, especialment per relacionar-se, alguns per a beure alguna cervesa i fumar porros, també per a fer música, i els menys per a patinar o ballar.

Han augmentat els controls policials, no tant per evitar el consum de drogues, sinó pels sorolls i concentracions que generen queixes veïnals. Els controls palesen la pressió i competència per accedir a aquests espais limitats i la proliferació en ells de joves i immigrants, especialment els diumenges. En alguns llocs és notòria la presència d'immigrants (joves i també d'altres edats) que es reuneixen per a menjar, fer música, relacionar-se, jugar i beure.

Locals d'oci

L'oferta privada d'espais d'oci per a joves continua essent molt dinàmica, diversificada i flexible. En general, els llocs acostumen a ésser polivalents, és a dir, no es limiten a un ambient únic i a un determinat tipus de públic, s'adapten amb facilitat a les fluctuacions

de les modes. Els que no canvien tenen més possibilitats de fracassar i haver de tancar.

Aquest any s'aprecia un increment de la publicitat i promocions que duen a terme els locals així com de les formes de fer-ho: radio, premsa, cartells, internet, invitacions, etc. Aquestes promocions il·lustren la gran competència entre ells i l'esforç per aconseguir clients.

També s'observa, en general en els locals amb música, una reducció de la música electrònica i un retorn al "pop", a les cançons cantades en castellà, a la música més comercial i agafa força la "paxanga". Ressorgeixen les emissores de ràdio que promocionen els grans èxits, que havien baixat en favor de la música electrònica.

Els llocs es poden classificar segons determinats moments claus de l'itinerari de sortida: llocs de trobada (pubs i bars), de continuar la "marxa" (pubs i discoteques) i on acabar-la ("afters").

També es poden diferenciar per les edats dels joves i per les franges horàries en que són freqüentats, de manera que un mateix local pot canviar de públic, de música i d'ambient, i fins i tot de decoració, segons l'horari. En general són heterogenis pel que fa als estils de joves que hi accedeixen, tot i que acostuma a existir restriccions en l'accés per a alguns joves segons la seva imatge externa i que alguns locals concentrin o prefereixin majoritàriament un estil concret.

Algunes zones de discoteques i pubs, i especialment els "afters", sofreixen canvis d'ubicació, que oscil·la de zones disperses a l'intent de concentració espacial i va dels centres de les ciutats a les perifèries. En depèn de les modes, de l'estructura de l'oferta i també

de la pressió policial i administrativa (segons l'acompliment de les normatives específiques) i dels conflictes i queixes veïnals. Les diferències són més grans a l'àrea metropolitana de Barcelona, per la grandària i la diversitat.

Els divendres el més freqüent és sortir a bars i pubs musicals de determinades zones d'ambient dels pobles i ciutats, alguns també a discoteques. La nit del dissabte és quan surten més joves, quan la festa es perllonga més (de vegades fins el matí del diumenge o més tard), quan els desplaçaments són més llargs i on es concentren els principals consums de substàncies legals i il·legals. És també quan restaurants, bars, pubs, i sobretot discoteques, macrodiscoteques, i "afters", reben major afluència de gent.

Els adolescents, principalment els nois, acostumen a trobar-se en espais públics o en locals propers al seu domicili. Són els inicis del ritual juvenil: sortir de nit amb el grup d'amics i els primers consums de tabac, d'alcohol i de "porros". Molts bars són el punt de trobada habitual i de partida per anar després a d'altres bars, locals i discoteques. Aquests punts d'inici dels itineraris serveixen també per planificar cap on es va, organitzar els desplaçaments, omplir els cotxes, comprar substàncies, etc.

Es percep un increment de la gent que es reuneix per sopar com inici de la sortida, no solament a bars i restaurants, també a pisos o segones residències (quan no hi són els pares).

Discoteques

Segueixen sent l'eix central de la festa pels itineraris de la majoria de joves. En general es mantenen els trets descrits en anys anteriors:

Varietat respecte als llocs d'ubicació (centre, afores, zones industrials). Heterogeneïtat de joves (edats, estils), d'ambients i de músiques diferenciades en una mateixa discoteca.

Controls i selecció de clients a l'entrada tendeixen a excloure els joves percebuts com a potencialment conflictius, produint canvis estètics cap a formes més comercials⁵.

Utilització dels espais propers a la discoteca (aparcaments, etc.) com a llocs de reunió, festa, consum i venda de drogues legals (alcohol) i il·legals, especialment quan fa bon temps.

Controls, especialment als espais propers a les discoteques, a l'entrada, i dintre de les sales, per evitar la venda de drogues, així com els conflictes i aldarulls que continuen essent minoritaris i gairebé tots sense conseqüències greus.

Més enllà d'aquests trets que estan consolidats, hem apreciat canvis:

Es manté la disminució dels conflictes amb el personal de seguretat de les sales, ja que han suavitzat les seves intervencions, sense perdre'n eficàcia.

En algunes zones de la costa ha augmentat el control policial a la sortida de les discoteques per evitar baralles i aldarulls.

5 El públic de les discoteques és més heterogeni que el de finals dels 90, i hi ha més presència dels de més de 25 anys. Per això s'ha anat restringint l'entrada als clients amb estètica "maquinera" més nombrosos anteriorment. D'aquí també els canvis cap a músiques més comercials.

S'incrementen les innovacions i es difonen amb rapidesa (el model de les d'Eivissa marca pautes). Augmenten les zones de sofàs, els espais sense llum (més privats) i les zones més tranquil·les ("chill out"). Algunes discoteques han creat àrees d'accés més restringit (sales "Vip"), per invitació o pagant més a l'entrada. A l'estiu augmenten les sales a l'aire lliure (carpes).

Augmenten els espectacles de tot tipus per atreure gent (cantants que triomfen; assidus de programes "tele – porqueria", "strip-tease", "go-gos", etc.). S'estén vestir als cambrers (especialment cambreres) de manera "sexy", i que participin d'espectacles fins i tot representant "jocs sexuals". Es reproduïxen comportaments i simbologies dels programes televisius de "glamour".

Augmenten les sessions de divendres, tot i que la nit més important és la del dissabte. Creix el pes de la música comercial ("paxanga"), així com del "pop" i flamenco, i en disminueix l'electrònica ("màquina" i "tecno"). Algunes s'especialitzen (o fan sessions) amb ritmes sud-americans.

Augmenten les promocions (sobretot de begudes alcohòliques), els regals (roba, consumicions, entrades gratuïtes), així com els concursos, festes i espectacles temàtics, amb l'objectiu d'atraure a una clientela que gaudeix cada cop més d'una oferta creixent i diversificada d'espais d'oci. Les noies són l'objectiu preferent de les ofertes, ja que es considera que garanteixen l'arribada de més nois, els quals disposen i gasten més diners. Moltes de les ofertes també pretenen omplir de públic les sales abans de l'hora en què la gent es desplaça a les discoteques (cap a la 1 de la matinada).

Més interès dels adolescents per aquests espais, per entrar als quals, solen arreglar-se, especialment les noies per semblar més grans. També l'accés a les discoteques és un indicador de l'entrada en la joventut i en els rituals de seducció.

L'augment de la població immigrant està generant l'aparició de petites discoteques amb contingut "ètnic" (ambient, música) i més proporció de joves que en certs casos tenen més difícil l'accés a d'altres llocs, pels controls i l'exclusió discriminatòria a l'entrada.

Creixen les referències a més consum d'alcohol (té a veure amb els canvis musicals), porros i cocaïna.

"Afters"

En els informes anteriors hem descrit la difusió dels "afters" a Catalunya: de les grans ciutats a la costa i comarques; de l'ambient més "tecno" a l'heterogeneïtat de joves. Hem constatat que són un lloc d'allargament i d'intensificació de la festa, de la mobilitat i dels consums de drogues. Predomina el consum d'alcohol i estimulants, tot i que també es troben drogues de síntesi i altres més minoritàries (GHB).

Són llocs heterogenis, a cavall entre els pubs, les discoteques i les "raves", ja que solament es requereix un espai per ballar i un adequat equip de música. Mancats de permisos per a l'activitat i molts amb menys mesures de seguretat en comparació a discoteques i pubs.

Es constata la consolidació i difusió d'aquests espais sobretot al voltant de discoteques o zones de pubs, tant a les ciutats com a comarques. S'aprecia un augment del nombre de locals i de públic ja que s'han popularitzat, sobretot quan els horaris de tancament

d'altres locals són estrictes, i en els de Barcelona i la seva àrea metropolitana.

La major part del públic continua essent el més noctàmbul i associat amb el món de la nit, però augmenta el nombre d'usuaris (alguns adolescents) que de manera més esporàdica freqüenten aquests espais al final de la nit. Hi ha una proporció més alta de joves que han consumit drogues, i un predomini d'homes.

Augmenta la promoció, directa i individualitzada a la sortida de les discoteques (invitacions, carnets VIPS, "flyers").

Tot i que ha augmentat la pressió i control policial cap aquest tipus de locals, no ha disminuït l'interès i atracció que generen. Fins i tot hi ha joves que surten quan obren aquests tipus de locals.

Alguns empresaris han col·laborat en actuacions preventives i de reducció dels riscos, oferint informació als clients sobre els efectes de drogues minoritàries i formant-ne els treballadors per a aquestes intervencions.

Les consideracions i alertes dels anys anteriors continuen vigents, per la qual cosa els "afters" segueixen essent un espai a seguir el proper any, per les innovacions i característiques esmentades i aquest any especialment per l'augment de joves en aquests espais.

Bars i pubs

Son espais cada cop més polivalents. Hi ha una forta competència per captar clients (promocions, invitacions) i constants canvis de decoració. Juguen un paper important com a lloc on trobar-se els joves al principi de les sortides. Alguns per passar-hi tota la nit. La música és un element bàsic i alguns l'ofereixen en directe.

S'aprecia un increment de consums de cannabis i estimulants cada cop de manera més oberta.

Als pobles, els bars de les piscines a l'estiu són força freqüentats per joves i adolescents especialment a la nit.

“Carpes”

Segueixen difonent-se les carpes, a tot el territori però especialment a les localitats costaneres. Com en la resta d'espais lúdics, tot i la diversitat quant al disseny i funcionalitat, el model dominant està a cavall entre el que és una discoteca i un pub musical, però a l'aire lliure. També alguns “xiringuitos” de la platja, poden ser arranats amb aquesta finalitat.

El públic és heterogeni i nombrós, i a més de ballar i escoltar música, s'ofereixen tot tipus d'espectacles i celebracions.

“Raves”

Les referències a les “raves” com a espais de festa alternatius en fase de difusió es van recollir als informes anteriors, des de 1999. Els anys 2001 i 2002 van ésser de difusió i popularització, i al 2003 es comença a apreciar un estancament, pels controls i perquè ja no eren esdeveniments de novetat.

Amb el seguiment específic que hem fet d'aquest tipus de festa, des de 2001 mantenim una classificació⁶ que ens permet emfasitzar els trets diferenciadors:

⁶ Veure els informes de 2001, 2002 i 2003.

Les **familiars**, sense afany de lucre, amb accés lliure, no gaire més de 100 persones i molt relacionades amb l'ambient alternatiu. Les de dimensions **mitjanes**, organitzades per grups de joves de col·lectius alternatius, "travellers" i fins i tot propietaris de petits pubs o bars. Grandària de centenars de persones i ocasionalment, milers. I les **massificades**, organitzades per empresaris del món de l'oci nocturn, amb orientació comercial i poc diferenciades d'esdeveniments com són els festivals.

La popularització va implicar força canvis tant en l'orientació primerenca, més alternativa i sense controls (en molts casos ja perduda), com en el tipus de "raves", promotors, llocs, organització, aflluència, ambients, difusió. Des dels dos darrers anys, joves molt posats en la festa i en altres temps aliens a les "raves", les utilitzen com un complement a les discoteques, als "afters" i a altres espais quan aquests tanquen. A més han proliferat tot tipus de festes a l'aire lliure al voltant de qualsevol espai més o menys arranjat, utilitzant el reclam "rave" en esdeveniments molt dispars.

Les "familiars" i les de dimensions "mitjanes" són les que mantenen més "l'esperit original", de proximitat, comunitari i contracultural ("alternatiu") i agraden més als joves que cerquen una alternativa no regulada d'oci.

Les d'aquests tipus han sofert un increment de control policial, han proliferat escorcolls i desallotjaments, denúncies, confiscació dels equips de só i multes. Tot això ha incidit en que es facin en llocs més ocults, que les convocatòries siguin més restringides, i que alguns organitzadors desisteixin de fer-ho, per la qual cosa es percep un estancament o disminució quant al nombre de "raves" i assistents. També en que les de dimensions "mitjanes" disminueixin en favor de les més petites i familiars. Malgrat tot, s'han celebrat "raves" d'algun

miler de persones i de dos dies o més de durada, a zones industrials i al camp, i segueixen augmentant les que s'organitzen com alternatives al costat de grans festivals i altres esdeveniments massius.

Aquestes pressions incideixen en que se'n celebrin a llocs privats, o a locals com ara discoteques (llogats per l'ocasió) per evitar els controls. També en contextos rurals, alguns petits empresaris organitzen festes privades amb motius lligats amb la natura que solen durar un cap de setmana.

A l'igual que els "afters" i els festivals segueixen essent espais d'intensificació dels consums i de difusió de novetats. Alcohol, porros i estimulants (més presència "d'speed") son majoritaris, però hi ha més referències de substàncies de síntesi, al·lucinògens i drogues més minoritàries que a altres llocs de festa⁷.

Per diferents raons caldrà mantenir-les com un àmbit preferent d'observació per l'any vinent: pels desplaçaments, ja que la majoria es duen a terme a llocs cada cop més amagats de difícil accés i sense mitjans públics de transport; per la intensitat dels consums, l'aparició d'innovacions quant a les drogues i patrons de consum, i perquè malgrat les pressions no sembla esgotat el fenomen.

Altres llocs

Festivals i concerts

Els dos darrers anys ja es va observar una proliferació dels grans festivals no només a Catalunya, sinó a tot l'Estat i arreu d'Europa. Enguany han augmentat i continuen tenint un gran èxit i molts dels

⁷ Però semblants a "afters" i festivals.

membres de les xarxes hi han assistit, atrets per la programació i l'ambient. Per alguns suposen una manera de passar les vacances, per això acullen molts joves estrangers i de la resta de l'Estat. També més joves d'aquí es desplacen als de fora.

Solen gaudir de més mesures de seguretat i es freqüent la presència de dispositius d'informació i prevenció, i assistencials.

També hi ha un gran nombre de concerts i petits festivals de música, sobretot a l'estiu, a festes de pobles i barris. A qualsevol indret s'organitzen festivals concorreguts per joves d'estils diversos, alguns amb el patrocini d'institucions públiques. Tots solen tenir públics molt heterogenis, malgrat estiguin especialitzats en un estil musical.

En tots es produeix una intensificació dels consums i dels desplaçaments. Els més relacionats amb les noves tendències musicals són llocs de difusió de nous consums, on són més accessibles les drogues més minoritàries.

El cotxe

Davant la manca d'espais privats per part dels joves, el cotxe és un espai polifuncional: privat i íntim on es pot escoltar música, parlar amb els amics, estar amb la parella, descansar una estona, consumir drogues. En alguns llocs pot servir (si té un equip de música potent) per a continuar la festa, ballant i escoltant música.

Espais privats

Des de l'any 2001 s'observa un augment de les festes i consums en l'àmbit privat (cases particulars) en qualsevol època de l'any. Aquest any segueix la tendència i s'incrementa, especialment els sopars i les festes d'aniversari. Són llocs polifuncionals, on menjar, jugar,

veure televisió i vídeos, parlar amb els amics i consumir alcohol, haixix i a vegades cocaïna són les activitats més freqüents.

Les cases i els apartaments familiars a la costa o a la muntanya, els habitatges, quan els pares no hi són; els pisos d'estudiants i les cases dels amics, són assenyalats com un espai més d'oci de cap de setmana i vacances. Sobretot abans de sortir o al tornar de festa. Sembla una estratègia a l'augment de preus dels locals.

Es mantenen les referències a locals llogats per grups d'amics que els utilitzen majoritàriament el cap de setmana per reunir-se, veure la televisió, escoltar les músiques preferides, jugar amb video-jocs, mantenir relacions sexuals, consumir alcohol i d'altres drogues o simplement passar la nit amb els amics o la parella. Són una alternativa per mantenir una certa independència de la casa dels pares, i també son utilitzats qualsevol dia de la setmana.

“Cases okupades”

Les activitats a les cases “okupades” continuen essent un punt important de referència en els itineraris de sortida de determinats grups de joves, i cada cop més atreuen gent que simpatitza amb els joves d'estil “alternatiu”, i també d'altres més indefinits. Concerts de música molt diversa, cinema, “raves” i festes, i altres activitats reivindicatives que posen en contacte força joves de dins i fora de Catalunya.

La seva influència es limita al grup “d'alternatius” i ara per ara els seus comportaments, en els temes que tractem, no són tant diferents dels d'altres col·lectius juvenils. És el seu caire independent i alternatiu en les activitats el que més els defineix.

5.1.1 Festes del cicle vital i anual i variacions estacionals

Festes del cicle vital i anual

Aquest any augmenten les celebracions d'aniversaris, acomiadaments de solters/eres, casaments i altres afers. Són dates que propicien sortides "extres" en les quals augmenten els consums, es proven substàncies noves o no tant usuals. Es celebren a llocs privats i a restaurants, discoteques, pubs i "afters", principalment. Alguns organitzen petites "raves".

Creixen les festes d'aniversari en complir els 30 o els 40 anys.

Les empreses i agències especialitzades en organitzar aquests esdeveniments també atreuen a joves europeus que venen a celebrar-ho aquí, aprofitant els vols barats i l'oferta de locals.

Les celebracions anuals més importants són les festes de cap d'any i Sant Joan, seguides dels Carnavals i Setmana Santa. Durant aquestes festes augmenta l'afluència de joves (per a alguns, especialment adolescents i dones, són dies més "permissius"), les sortides fins a més tard, els itineraris més llargs, els consums de drogues legals i il·legals (consums extraordinaris, invitacions, iniciació en drogues noves per ells...).

També són freqüents les festes del cicle anual escolar, especialment en l'àmbit universitari, sobretot les que es realitzen en determinades èpoques del curs amb diferents motius (finals de curs, viatges d'estudis, "pas de l'equador").

Els viatges d'estudis de final del cicle de l'ESO són un moment propici per a iniciar-se al consum de drogues legals i il·legals, o per a intensificar-ne el consum. L'avançament d'aquests comportaments,

més propis dels “batxillers” en altres temps, genera conflictivitat en els instituts, i mesures per a minimitzar aquest tipus de sortides així com els sopars de curs.

L'estiu

Com dèiem als informes anteriors i seguim constatant, l'estiu és l'època de l'any que presenta més diferències respecte als espais, temps i activitats d'oci dels joves. Les vacances porten a llocs nous, es surt més i se sol consumir més alcohol i altres drogues. L'estiu també és una època propiciatòria per experimentar amb substàncies noves.

Augmenta l'oferta de llocs, alguns transformats per a l'ocasió (carpes, terrasses, “xiringuitos”). La qual cosa fa augmentar els desplaçaments que acostumen a ser més llargs i en vehicles privats (predomina el cotxe) donada la manca de transports públics adequats.

Les festes majors a ciutats, pobles i barris de les ciutats grans són un gran atractiu per a amplis sectors dels joves de les localitats i de les contrades que acostumen a organitzar itineraris per anar a les diverses festes que es fan al llarg de diferents dies a l'estiu.

L'augment de públic, sobretot a places i platges durant aquest estiu, en festes concretes (Sant Joan, festes de barri) i en dies normals, tot i que s'acompanya de consum i venda (ambulant) de begudes alcohòliques, no han generat els conflictes de l'any anterior, ja que hi havia més pressió i control policial, i es coneixia d'antuvi.

Augmenta el nombre de joves que van de vacances dintre i fora de Catalunya. Eivissa segueix sent un referent per als més introduïts en la festa, també juga aquest paper tota la costa. Creix el nombre de

joves que surten algun cap de setmana de vacances a ciutats com París, Madrid, Londres i Amsterdam, afavorit entre altres coses pels vols barats.

5.2 Oci i discoteques o “afters” (enquestes)

La majoria dels enquestats en les discoteques i “afters” hi va de 4 a 8 cops al mes (una quarta part hi va 2-3 vegades al mes). La mitjana és de 4.6 vegades al mes (les dades són molt semblants a les obtingudes l’any 2003).

A l’enquesta de **discoteques** no s’observen diferències estadísticament significatives entre homes i dones, però sí per edats (la freqüència mensual d’assistència disminueix a mesura que s’incrementa l’edat), per activitat principal de l’enquestat (els que “treballen” o “estudien i treballen” tendeixen a sortir més), segons amb qui viu l’enquestat (els que viuen amb parella surten menys i els que viuen amb la família o amb amics surten més) i segons l’origen dels ingressos (els que tenen ingressos propis surten més, i encara més si a més compten amb l’ajut econòmic de la família).

Els que surten més de 8 vegades, 3 de cada 4 són homes, entre 20 i 24 anys, treballen (o a més a més estudien), viuen amb la família o amb amics i els seus consums de tabac, alcohol, cannabis i cocaïna són superiors a la mitjana de la mostra.

En els **centres docents**, més de la meitat de la mostra havia anat de ‘marxa’ el cap de setmana previ a l’enquesta, i només una minoria havia sortit feia 4 o més setmanes. D’altra banda, l’assiduitat mensual a discoteques dels enquestats en centres docents és sensiblement menor que entre els enquestats en discoteques. Hi ha

un 16.5% que diuen que no surten cap vegada al mes. Augmenten del 7% a l'11% els que han anat a alguna "rave" el mes anterior a l'enquesta.

Valoració de les discoteques i 'afters'

Un terç dels enquestats (enquesta en discoteques) considera que la discoteca o "after" en que ha estat l'enquestat és el millor entre tots els que coneix. Entre les valoracions dels locals destaca "l'ambient" (un terme general i imprecís, però d'ús molt comú) i la 'música'. De manera més minoritària es destaquen positivament les característiques de la clientela (la 'gent', inclou valoracions sobre homes i dones, de les seves qualitats observables i, implícitament, de les expectatives de relacionar-se), o característiques del local (disseny, grandària o decoració). No hi ha canvis respecte les dades dels informes d'anys anteriors.

Altres activitats d'oci

Les enquestes en discoteques recullen també quines altres activitats d'oci realitzen durant els caps de setmana quan no van a discoteques o "afters" (el darrer, previ a l'enquesta) i les auto administrades en centres docents les mateixes activitats però incloent les sortides de "marxa". Ambdues aplicacions, en discoteques i auto administrades en centres docents i xarxes, inclouen les activitats durant els dies feiners de la setmana prèvia al dia d'enquesta.

A grans trets no hi ha diferències respecte l'any anterior, destaquen les activitats que es realitzen a casa (especialment, escoltar música i veure la televisió, així com de l'ús d'ordinadors / internet / video-jocs)

i totes les que tenen relació amb la sociabilitat amb els parells. Sembla clar que quan predomina el lleure en discoteques disminueix la realització d'altres activitats, del nombre d'aquestes i la seva diversitat. Els màxims d'activitats i de diversitat d'aquestes s'observen en la població general jove (centres docents), tant els caps de setmana com els dies feiners; sent molt menors entre els enquestats de discoteques per les raons ja assenyalades. A totes les mostres hi ha algunes diferències entre homes i dones quant a les activitats però no són rellevants ni estables entre mostres; també hi ha diferències entre grups d'edat: la més rellevant és la major presència dels menors de 20 anys en les activitats de sociabilitat als carrers o places.

6 ITINERARIS, MOBILITAT I RELACIONS.

6.1 Visió general (xarxes)

Es mantenen i consoliden sense massa canvis les constants observades els anys anteriors:

Hi ha una gran variabilitat en els itineraris festius segons l'edat, el pressupost, els mitjans de transport, l'època de l'any, dia de la setmana, oferta d'espais i activitats, i lloc de residència, com a variables més significatives.

La tendència general és fer itineraris en un entorn territorial limitat i proper al lloc de residència, tot i que en situacions concretes es poden fer desplaçaments més llargs (una festa, l'actuació d'un discjockey famós, una data determinada, ...). Malgrat això, durant les vacances, l'estiu, i en una minoria els itineraris poden ser més complexos i perllongats i els desplaçaments poden fer-se a llocs més allunyats.

Els adolescents solen trobar-se més en espais públics a primeres hores de la tarda, fan els itineraris més curts i tornen abans a casa.

Les dones acostumen a marxar abans dels escenaris d'oci que els homes. És prou freqüent que aquests continuïn els itineraris fins més tard ("afters") després de deixar les núvies o amigues a casa. Als pobles, els nois surten abans, i fan tertúlia o miren futbol, mentre prenen les primeres copes.

Els joves surten i tornen més tard que els adolescents, i van a més llocs en els seus itineraris. Es troben amb el grup d'amics als carrers

i places però sobretot a bars i pubs, on alguns comencen a consumir (cervesa i cannabis) i a comprar les drogues per a consumir posteriorment al llarg de la nit. Després segueixen circuits a partir dels diferents models de sortida observats i descrits àmpliament a l'Informe de l'any 1999 i que sintetitzem aquí: els que van preferentment a pubs i bars i amb molt poca freqüència a discoteques; els que van preferentment a discoteques o "afters"; els que combinen trets dels dos models anteriors, i reparteixen els caps de setmana anant a discoteques o a bars i pubs; els que no solen anar ni a discoteques ni a pubs.

Tots surten en grup. La grandària més freqüent dels grups d'amics oscil·la entre 5 i 10 persones, i pot estar influïda pels cotxes amb els que surten. Els grups dels adolescents acostumen a ésser els més nombrosos.

6.2 Caracterització d'uns itineraris

La "fitxa d'itineraris" és un instrument que recull els itineraris i activitats en una sessió de "marxa". Donat que es tracta d'una aplicació molt diferent a les enquestes hem optat per comentar aquí, separatament, la major part dels resultats.

La mostra d'itineraris inclou 109 persones, de les quals més de la meitat (59%) són homes, la majoria té més de 25 anys, mentre que un 35% té entre 20-24 anys i només un 10% menys de 20 anys. La mitjana d'edat és de 25 anys (molt més alta que en la resta de mostres).

Els membres de la mostra d'itineraris viuen majoritàriament a Barcelona ciutat (41%), seguit dels que viuen en poblacions petites

(de menys de 10.000 habitants: 29%) i dels que viuen en ciutats d'entre 10.000 i 50.000 habitants (14%). La resta es reparteixen en proporcions similars (7% - 8%) entre ciutats mitjanes (50.000-100.000 habitants) i ciutats grans (100.000-1.000.000 habitants).

Predominen els itineraris corresponents al dissabte (42%). Si considerem el cap de setmana com de divendres a diumenge, aquest aplega el 68% dels itineraris.

La durada mitjana de les sortides és de 12 hores (al voltant de 10 hores les dones i de 14 hores els homes). Més de la meitat dels itineraris superen les 10 hores. Les durades de més de 20 hores representen el 15%, però cap itinerari supera els dos dies.

La meitat dels desplaçaments en els itineraris tenen lloc en un únic municipi (normalment el de residència) i sense sortir d'ell. Al voltant d'un terç dels desplaçaments tenen lloc en dos municipis. Els desplaçaments a tres o més municipis són una minoria (15%). La major part de tots els desplaçaments (85%) tenen lloc en la mateixa comarca o contigües ("a prop", segons la nostra classificació). En els desplaçaments a una comarca no contigua hi trobem diferències per sexe: tres homes per cada dona. A mesura que augmenta el nombre de municipis visitats durant la sortida s'observa que s'hi desplacen més homes que dones. El nombre de municipis en els itineraris disminueix a mesura que s'incrementa la grandària del municipi de residència. Així, és molt més freqüent el desplaçament a un altre municipi des d'un poble petit que des d'una ciutat gran.

Al llarg de l'itinerari els enquestats han estat a una mitjana de 6,6 llocs (la major part entre 4 i 8 llocs). Més de la quarta part de la mostra han estat a més de 8 llocs. Cal remarcar que no hi ha cap

itinerari que es limiti a un sol lloc. Entre els que van a més de 8 llocs predominen clarament els homes.

La mitjana de despesa en la sortida és de 76 €, i és més alta en els homes que en les dones.⁸ S'observen també diferències significatives per edat (la despesa augmenta amb l'edat), i també s'incrementa a mesura que augmenta la durada de l'itinerari i els llocs on la persona ha estat.

Predomina l'estada al carrer i altres llocs públics semblants (on es manté en proporcions relativament altes abans de les 20 hores i entre les 24 i les 4 hores⁹), seguit de l'estada a pisos d'amics. Entre les 24 hores i les 4 hores és quan s'observa la màxima afluència a bars musicals, pubs, discoteques, macrodiscoteques i "afters".

Al llarg de l'itinerari la major part ha estat amb amics i amigues, alguns d'aquests casos amb la parella. Només una minoria ha estat sola en algun moment. Predomina l'estada amb grups petits d'amics (fins a 5), tot i que una quarta part dels itineraris s'han fet amb grups de més de 5 amics.

Les activitats que realitzen són molt diverses, però destaca el parlar, relacionar-se i lligar. Segueixen, en ordre decreixent: ballar, menjar, consumir drogues, escoltar música.

La majoria dels desplaçaments d'un lloc a l'altre es fan en vehicle privat (cotxe, sobretot, i moto) i, dins dels municipis, més d'un 40% hi

8 Dones: 41 €; homes: 101 €. És una despesa molt superior a la de l'any 2003, on la mitjana era de 45 € (dones: 27 €, homes: 63 €).

9 Les estades solen ésser breus i moltes d'elles tenen a veure a canvis de lloc i desplaçaments a peu.

va caminant. L'ús del transport públic és minoritari i concentrat a Barcelona ciutat.

Perfils i tendències:

S'observen diferents pautes de comportament i de consum de drogues en funció de l'edat. Sintetitzant es pot dir que:

Molts grups de joves inicien la seva sortida al voltant de les 20 hores, i van a bars o restaurants, o s'estan al carrer. L'activitat principal és parlar, relacionar-se i menjar. Aquí ja s'observen alguns consums de drogues, més variats conforme augmenta l'edat dels joves. A partir de les 24 hores acostumen a anar a pubs o bars musicals, i els més joves van a discoteques. Un altre grup important de joves (de més edat) comença a anar a la discoteca a partir de les 2 hores. En general, s'observa que a mesura que augmenta l'edat hi ha tendència a sortir més tard i a anar als llocs més tard. Els menors de 20 anys tornen a casa abans.

Hi ha un nombrós grup de joves que entre les 4 i les 6 de la matinada torna cap a casa. Alguns, però, abans d'anar a casa van a pisos d'amics, amb altres parelles, o bé amb grups, on hi romanen almenys un parell d'hores. Això es dóna més entre els majors de 20 anys. Allà mengen, parlen i es relacionen, escolten música i també fan alguns consums de drogues.

Entre els joves que surten amb parella, i que són majors de 20 anys, també hi ha tendència a visitar pisos d'amics, on es troben amb altres parelles, tant abans com després d'haver anat a algun lloc (bar musical, pub o discoteca), però, generalment, entre les 4 i les 6 ja comencen a tornar cap a casa.

En tots els grups d'edat hi ha una part (predominantment d'homes) que segueixen en les discoteques o "afters" entre les 6 i les 8 del matí, i que a partir d'aquestes hores (o fins i tot més tard) poden anar a cases d'amics. Aquests són els que fan més consums i els que major despesa tenen durant la sortida (de fet, els que continuen de 'marxa' a partir de les 8 hores són els que presenten els nivells de despesa més elevats).

Una altra de les tendències detectades és que els més joves consumeixen menor varietat de drogues al llarg de la sortida (bàsicament els seus consums es circumscriuen a cannabis, cocaïna i speed), però a mesura que augmenta l'edat apareixen consums de més tipus de drogues (èxtasi en diferents formes, al·lucinògens sintètics o naturals, amfetamines, ketamina, etc.). A més a més, els joves de més edat (a partir dels 25 anys) fan consums importants al propi domicili, cosa que pràcticament no es dona entre els més joves.

6.3 Mobilitat territorial i itineraris (enquestes)

A les enquestes també ens hem aproximat als itineraris dels joves el cap de setmana a partir de diferents variables i a altres aspectes relacionats amb la sortida:

Mobilitat territorial

La major part dels enquestats en **discoteques i "afters"** es troben en una població que no és la de residència (3 de cada 4), cosa que des de la perspectiva de la mobilitat és prou rellevant. Aquesta mobilitat és menor a la obtinguda l'any 2003. Tot i que hi ha diferències entre els locals segons la ubicació en el territori a Catalunya, es constata que atrauen principalment gent de la pròpia

comarca i, secundàriament, de comarques contigües (són una minoria els enquestats que provenen de llocs molt allunyats). El 88% dels que s'han desplaçat a un municipi diferent provenen de pobles relativament propers, només el 12% restant provenen de llocs més llunyans (d'altres parts de Catalunya o d'Espanya). En això no hi ha diferències importants respecte les dades ja obtingudes en anys anteriors.

Mitjans de desplaçament

Recollim aquí els diferents mitjans que utilitzen els enquestats (enquesta en discoteques) per a desplaçar-se des del seu domicili, o del lloc del que provenen, fins al local de l'enquesta (arribada) i els que utilitzen per a retornar a casa o dirigir-se a un altre lloc (sortida). Encara que hi ha algunes diferències entre els mitjans d'arribada i sortida, aquestes són mínimes i, per això, els considerem conjuntament.

La major part dels entrevistats en discoteques, una mica més de 3 de cada 4, es desplaça amb vehicles privats: en cotxe, sobre tot, o en moto (molt pocs). Una minoria s'hi desplaça caminant (12%, cosa que suposa un increment respecte el 8% del 2003) i un 8% s'hi desplaça amb transport públic (10% el 2003). D'altra banda, la gran majoria dels enquestats pensen marxar de la discoteca en cotxe (en una proporció molt similar als que havien dit que havien vingut en cotxe).

En l'enquesta a centres docents, 2 de cada 3 diu haver anat en cotxe la sortida del darrer cap de setmana, mentre que quasi una quarta part diu haver-hi anat caminant, i l'ús del transport públic és esmentat només per un 12% de la mostra.

La conducció de vehicles només es recull en l'enquesta en **discoteques**: el 28% conduïen per anar al local d'enquesta, i un 27% pensen conduir per anar-se'n. D'acord amb aquestes dades, es pot suposar que la resta dels que han vingut en vehicle privat (fins a un 50% de la mostra) han de ser acompanyants d'aquests conductors. És a dir, la meitat de la mostra es desplaça en vehicles conduïts per companys. Aquesta dada confirma, a més, que se surt en grup. Respecte l'any 2003 s'observa una disminució del percentatge de gent que condueix (passa del 37% al 28%), mentre que els que van d'acompanyants augmenten (passen del 45% al 50%). Això mostra la major ocupació dels cotxes.

Tres de cada quatre conductors, aproximadament, són homes, tenen entre 20-24 anys i treballen (les diferències són estadísticament significatives).

Desplaçaments durant la sessió

En aquest punt analitzem si els enquestats (enquesta en discoteques) van a d'altres locals o llocs, diferents del de l'enquesta, durant la sessió de les activitats d'oci; en altres termes, ens acostem a les característiques dels itineraris que segueixen.

La majoria dels enquestats des de la seva sortida de casa fins el lloc de l'enquesta havia estat prèviament en un altre lloc (majorment a un bar musical o pub). És a dir, només una quarta part dels enquestats anava a la discoteca o "after" des de casa seva (el 2003 aquesta proporció era major: la tercera part).

La majoria dels enquestats pensava tornar a casa des del local de l'enquesta, mentre que una quarta part pensava anar a un altre lloc. Els restants, una minoria (15%), no ho sabien.

Pel que fa als llocs als que pensen anar abans de tornar a casa, destaquen els que afirmen que aniran a un altra discoteca o “after”, i, secundàriament, a bars o restaurants o a casa d’amics. En general, les tendències són similars a les d’anys anteriors, tot i que s’observa una disminució entre els que pensen anar a una altra discoteca (25% el 2002; 33% el 2003; 10% el 2004). Entre els que diuen que aniran a casa o a casa d’amics predominen les dones, mentre que entre els que diuen que aniran a una altra discoteca predominen els homes.

Les enquestes auto administrades en centres docents ens aporten també informació sobre el nombre de llocs en els que van estar durant la darrera sortida de “marxa” de cap de setmana: la majoria dels enquestats van estar en 2 o 3 llocs. Una dada rellevant és l’estada en un sol lloc de la quarta part dels enquestats; també, en l’altre extrem (mobilitat màxima), minories rellevants (4%) en 5 o més llocs. La mitjana de nombre de llocs en els centres docents és de 2.3.

Durada de la sessió

Hem considerat com a durada de la sessió de l’activitat d’oci el període temporal total entre l’hora de sortida del domicili i la (prevista) de tornada (és el resultat de l’agregació dels períodes de sortida i retorn recollits en l’enquesta).

La durada mitjana de les sessions és, en quantitats rodones, de 13 hores (el 2003 era de 11 hores). La durada més freqüent (més de la meitat de la mostra) és de 5 a 9 hores. Una cinquena part de les sortides té una durada d’entre 10 i 20 hores. Les durades que superen les 20 hores o les inferiors a 5 hores són molt minoritàries. No hi ha diferències significatives ni per sexe, ni per activitat, ni per altres variables sociodemogràfiques, excepte per edat (a mida que augmenta també ho fan les sortides de 10 hores).

Les enquestes auto administrades en centres docents ens aporten també informació sobre la durada de la darrera sortida de “marxa” de cap de setmana. Gairebé dues terceres parts van sortir entre 5 i 9 hores; i una quarta part de les sortides tenen una durada d’entre 10 i 20 hores. La mitjana de les sortides és de 8.5 hores. Són dades similars a les del 2003 (amb la particularitat que els que van sortir 10-20 hores mantenen una tendència en augment respecte els anys anteriors: 2002 el 15%; 2003 el 20%; 2004 el 24%).

Relacions i grups

Quasi tots els enquestats van a la discoteca o “after” acompanyats d’altres persones (amics). Només una petita minoria hi va sola (el 2.5% en l’enquesta de discoteques; el 6% en l’enquesta de centres docents).

Dels que arriben acompanyats, els enquestats en discoteques hi arriben majoritàriament en grups petits (fins a 5 persones). Però, en canvi, els enquestats en centres docents hi arriben preferentment en grups de més de 5 persones (és un fenomen que s’explica per l’edat: hi ha diferències significatives en el sentit que els grups més nombrosos són menors de 20 anys, mentre que a més edat major tendència a anar-hi en grups petits o sols). Aquests resultats són similars als obtinguts el 2003.

Despesa

Entre els enquestats en discoteques la despesa personal mitjana dels dies com els de l’enquesta (quan surten de nit i van a discoteques) és, en quantitats rodones, de 34 €. Si es té en compte que la mitjana de sortides mensuals a discoteques és, en termes rodons, de 5, això suposa una despesa mensual de 172 €. Aquestes despeses són molt similars a les de l’any 2003.

La despesa mitjana és més gran en els homes (39 €) que en les dones (27 €); les diferències són significatives. En relació al 2003 s'observa que la despesa mitjana dels homes baixa lleugerament, al temps que augmenta la de les dones. Les diferències també són significatives per edats (els majors de 25 anys gairebé dupliquen la despesa mitjana dels menors de 20 anys) i per activitat principal (els que treballen gairebé doblen en despesa als que només estudien).

S'observa també una correlació entre la durada de la sortida i la despesa personal, de tal manera que a mesura que augmenta la durada també ho fa la despesa. Aquesta correlació és estadísticament significativa.

La despesa mitjana de les sortides de "marxa" durant el cap de setmana entre els enquestats de centres docents és de 25 € (cosa que suposa un increment respecte els 20 € del 2003). La despesa mitjana mensual en centres docents és de 73 € (xifra inferior als 136 € del 2003). S'observen les mateixes tendències pel que fa a les diferències entre homes i dones (no tan accentuades com en l'enquesta de discoteques), i també en funció de l'edat, l'origen dels ingressos i el nivell d'estudis.

7 CONSUMS I DROGUES

Per tal d'evitar confusions quant al contingut d'aquest apartat cal tenir en compte aquí el que ja hem escrit al subapartat 2.2.4.

7.1 Visió general (xarxes)

7.1.1 Consums

Es mantenen i consoliden les característiques i tendències de consum recollides en els informes anteriors: les diferències entre el cap de setmana i els dies feiners, la diversitat de consums, de mescles i de preferències.

S'aprecia una tendència a l'augment del consum de les substàncies més utilitzades, tant legals com il·legals. Tot i que per a cadascuna de les substàncies aprofundirem en els seus trets específics, hi ha un ventall d'elements comuns a totes elles que poden explicar l'esmentat augment:

L'increment de les activitats relacionades amb la festa i les sortides, en gairebé tots els contextos. L'avançament entre els adolescents de l'edat de sortir de festa, i el major nombre de sortides en joves de més edat que sortien poc o havien deixat de fer-ho. Major presència de noies consumidores en tots els contextos d'oci i festa.

L'augment de les celebracions en grup de diferents d'esdeveniments, especialment dels relacionats amb el cicle vital:

aniversaris, i altres afers que abans no tenien aquesta consideració especial.

Intensificació dels consums en moments d'oci i temps lliure en el context privat, i en àmbits que no era tant comú el consum (sortides a la muntanya, etc.). Major accessibilitat a les substàncies, ja que hi ha més oferta i més variada.

L'augment de la permissivitat i "normalització" dels consums més difosos.

En alguns joves la major disponibilitat de temps per la manca de treball fix o d'estudi.

Consolidació creixent en l'imaginari juvenil de que la diversió està relacionada amb el consum de drogues. En aquest sentit és molt significatiu també que els joves accepten que per a seduir necessiten l'ajut, principalment d'alcohol, però alguns també d'altres substàncies (vèncer la por i la timidesa). Per això creix la invitació a les dones.

Dies feiners - cap de setmana

Durant la setmana els consums són limitats, el temps dels joves està ocupat en activitats formals (treball, estudi, esport i altres tipus d'oci). Per a la major part el consum de drogues (especialment les il·legals, no tant el tabac) està vinculat amb la festa. Si arriba a donar-se es fa en unes proporcions i intensitats molt més baixes que durant el cap de setmana i només d'algunes: tabac, cannabis i alcohol.

Sociabilitat i consums

Una pràctica estesa és convidar als amics ja que reforça la identitat grupal i sembla un “ritual de reciprocitat”. Una variant és intercanviar el que els membres del grup porten i en altres casos comprar tots junts per anar consumint segons les circumstàncies. Alguns cops, això produeix pressió del grup per a consumir sense ganes.

De les modalitats d'invitar sobresurten i es mantenen les dirigides a les dones. Algunes a vegades només consumeixen determinades drogues (cocaïna principalment) quan són invitades. Aquest fet és més palès quan es relacionen amb homes implicats en algun grau amb el mercat de drogues il·legals.

A partir dels 25 anys, aproximadament, es produeix una disminució de les sortides en la majoria de casos i una disminució dels consums. És un procés paral·lel a l'augment de les responsabilitats socials. Per a molts, a més, coincideix amb la major estabilitat en les relacions afectives de parella. Les responsabilitats incideixen en la despesa, ja que part dels diners que es dedicaven a sortir de festa s'estalvien o inverteixen pensant en el futur.

Malgrat aquesta tendència general a la disminució de les sortides amb l'edat, per a una minoria de joves no es així, sobretot en els que tenen poques obligacions socials i viuen amb els pares. Aquest grup, del qual ja parlàvem en altres informes, aquest any ha fet un salt quantitatiu important i creix considerablement.

Sortir en parella, tot i que en un principi pot contribuir a fixar els consums, quan tots dos són consumidors, generalment a la llarga els redueix. Quan solament consumeix un, és un fre i control per al consum de l'altre. És més freqüent compartir les sortides i les pautes de consum que mantenir una relació estable i duradora amb un fort

desequilibri en aquests aspectes. Quan són les dones les que no consumeixen, el més estès, insisteixen perquè ells ho deixin, sobretot si es tracta de cocaïna. Alguns homes no consumeixen quan surten amb la parella però ho fan quan van amb els amics: fins i tot poden deixar-les a casa i tornar a sortir amb els amics per a consumir. Quan les parelles es tenquen i, algú dels membres és consumidor, pot augmentar el consum almenys en un principi.

Per a la majoria dels grups d'amics no és un problema integrar gent que consumeix i gent que no, tot i que els consumidors solen perllongar les sortides i fer-les més freqüents, i es poden alternar les relacions amb d'altres amics quan es vol sortir de festa i consumir més.

La normalització dels consums

La major part de consumidors que hem contactat veu el seu consum compatible amb el seu estil de vida i normalitzat socialment. Aquest any hi ha més consumidors que en diferents contexts no s'amaguen per fer-ho. Consumir implica accelerar l'arribada de "l'estat d'ànim adequat" per a cada situació i moment de la nit. De la mateixa manera que consumeixen altres mercaderies, les drogues són també funcionals per a aconseguir quelcom, en una societat consumista que els ha socialitzat per a evitar qualsevol aturall per satisfer els desigs, i per a realitzar-los immediatament.

Per això les mescles i els ritmes de consum d'una sessió determinada són fonamentals. Es mescla, en el moment adequat, per aconseguir un determinat estat d'ànim, després cal anar regulant-lo, amb altres substàncies i mescles: "pujar més", "baixar", "evitar la ressaca", depenent de l'hora i context.

Han interioritzat que controlar l'estat d'ànim és fàcil i què, com tantes coses de la nostra societat, es poden comprar els mitjans per fer-ho (drogues o altres productes de consum). Tenir més diners pot implicar sortir i consumir més, i substàncies més cares (cocaïna, whisky).

Els consums formen part d'un "ritual", tenen un fort significat simbòlic, identitari, i es donen en un context de festa, de seducció i sociabilitat.

A més, una minoria amb idees més subculturals, vinculen les drogues amb continguts més ideològics i les utilitzen per fer recerques d'introspecció ("interiors" i "existencials"). Aquest any ha augmentat la minoria que ha demanat ajuda o tractament per problemes derivats del consum de drogues i bastants més han patit problemes concrets, especialment físics i econòmics, més en èpoques d'augment del consum.

7.1.2 Substàncies

L'alcohol, el tabac i la cannabis continuen essent les substàncies més valorades, consumides i utilitzades en més llocs i situacions. Però la cocaïna redueix distàncies.

Les **mescles** de diferents substàncies són freqüents i formen part del comportament "normalitzat" i majoritari dels joves. També, a vegades, les mescles responen a la necessitat d'experimentació o a la disbauxa.

L'alcohol és la substància més mesclada. La majoria de les vegades és la substància principal. La mescla més difosa es la d'alcohol,

tabac i cannabis. La d'alcohol i cocaïna és freqüent per a la majoria de consumidors de cocaïna i en contextos d'intensificació de la festa. Quan s'allarguen les sortides sembla la més funcional. L'speed és força mesclat amb alcohol, tabac i porros. Es fan altres mescles, però són més minoritàries.

Segueix atenuant-se la relació entre els consums de drogues i els estils juvenils, de manera que no es poden fer associacions clares. També és cada cop més difícil relacionar els consums amb determinats llocs de festa, en tot cas les distincions són més d'intensitat que de substàncies concretes.

Tabac

És l'únic consum que està igualat entre homes i dones.

En els més joves continua havent-hi una actitud més negativa, sobretot, quan es compara amb l'alcohol i la cannabis. Com que els seus efectes psicoactius no són valorats com a positius el consum es veu com una despesa que disminueix el pressupost per a sortir sense proporcionar "sensacions fortes" i, a més, perjudica la salut. Malgrat això, en alguns adolescents l'inici en el consum habitual i diari és cada vegada més aviat, i es produeix no solament en el context de festa sinó també en l'escolar, a partir dels 13-14 anys.

El cap de setmana augmenta el consum dels fumadors habituals. També s'incrementa el nombre dels que només fumen tabac el cap de setmana.

Cada cop són més els àmbits on es restringeixen els espais a on és tolera el consum. Però, en un altre sentit, augmenten les promocions de tabac, als estancs i als escenaris de festa, seguint el model de les promocions d'alcohol.

Alcohol

Segueix sent la substància més important en els consums dels joves, ocupa un lloc central i és la que més s'utilitza: es combina i s'accepta el consum sense massa diferències en tots els contextos festius.

Es manté la tendència indicada als anteriors informes de l'augment del consum d'alcohol a tots els llocs i ambients. Està present en totes les activitats de la festa. Molts joves creuen que dóna seguretat i permet parlar i obrir-se als altres, valorant-ne la desinhibició com ajuda per les relacions de tot tipus amb els altres. Té una significació especial per a afavorir l'aproximació i el joc sexual. Tant homes com dones reconeixen que els desinhibeix i fa que perdin la por per a dirigir-se als altres en contextos que ells entenen que faciliten "lligar". Els nois creuen que les noies quan han begut accepten més el contacte sexual, la qual cosa explica la difusió de les invitacions a beure alcohol que fan a les noies.

Entre setmana el consum d'alcohol és molt minoritari i es limita a les begudes de baixa graduació, sobretot cervesa. El cap de setmana l'alcohol està present en tots els itineraris; en totes les edats i estils; en tots els espais d'oci; en tots els esdeveniments especials i a totes hores.

El consum de combinats segueix augmentant. A la tarda o primeres hores de la nit del cap de setmana predominen les begudes de baixa graduació i més tard es consumeixen els destil·lats (preferentment combinats) i licors dolços (especialment les dones).

En general, es combina o barreja l'alcohol amb pràcticament totes les altres drogues. La combinació d'alcohol amb cocaïna és la més valorada, sobretot entre els joves més grans.

Els adolescents surten cada cop a edats més baixes i el consum d'alcohol funciona com un indicador del seu grau d'independència (més que el tabac). Tot i els límits legals per a comprar alcohol, solen aconseguir-lo, fins i tot hi ha locals que els hi ofereixen com a promoció.

S'aprecia un augment d'episodis de consum elevat (borratxeres), fins i tot de comes etílics, els quals són molt més visibles entre els adolescents, per la seva inexperiència i manca de costum. Aquest fenomen, tot i que és present en tots els contextos on es beu alcohol, es dona més en festivals, festes assenyalades i aniversaris. També afecta cada cop més a les dones, sobretot les adolescents, que tendeixen a igualar-se als homes. Amb l'edat disminueixen les borratxeres involuntàries ja que aprenen a beure de forma més controlada.

Quan en el grup d'amics hi ha diferències en les substàncies consumides, l'alcohol és consumit per tots, i facilita el sentiment de grup, fent que les diferències en els consums siguin menys importants.

Segueixen les pautes d'increment de consum d'alcohol al carrer, esmentades a l'informe 2002, i des d'aleshores intensificades, així com l'actitud positiva envers el fenomen. En els primers informes dèiem que més que consum d'alcohol al carrer en el cas nostre era de "porros", sobretot per part dels joves de barri, que també podien compartir alguna cervesa, però en els tres darrers anys l'augment ha tingut més a veure amb la combinació de diferents factors: alts preus

de les begudes als locals d'oci¹⁰; increment de la venda ambulant de llaunes; existència de llocs de venda a prop de les zones d'oci; dificultats dels menors de 18 anys per a beure als locals; atracció mimètica per l'impacte que han tingut als mitjans de comunicació les múltiples notícies relacionades amb el "botellón"¹¹.

Els caps de setmana augmenta el consum d'alcohol als espais públics. Exceptuant festes assenyalades (Sant Joan, festes majors) aquests consums es fan en petits grups, els adolescents són els que ho fan amb més freqüència, a places, carrers, parcs i platges, principalment. A Barcelona ciutat la pressió ha fet que el fenomen no hagi augmentat.

També ha augmentat el consum d'alcohol a prop de zones de concentració de locals per a joves (bars, discoteques i pubs) i dels grans centres comercials i lúdics. També a llocs molt diversos fora de les ciutats, on es reuneixen, sobretot a la nit, joves al voltant dels cotxes, amb música, alcohol, neveres i glaçons (també estimulants i altres substàncies).

Augmenten les campanyes publicitàries d'alcohol cada cop més sofisticades, amb molt recursos i utilitzant símbols i significants que reproduïxen els estils de vida juvenils. Alguns festivals són promocionats per determinades empreses d'alcohol amb la finalitat de fomentar més la marca que les begudes.

10 Aquí no sembla que es verifiqui la hipòtesi que l'augment de preus sigui un element per dissuadir del consum, ja que diversifica altres estratègies per a consumir més barat.

11 Abans del 2002 pocs joves verbalitzaven que fessin "botellón", ara és una expressió col·loquial que utilitzen molts d'ells i que gairebé tots coneixen.

L'increment del consum d'alcohol també té a veure amb l'augment d'espais d'oci, la intensificació de situacions de festa; els canvis d'estil musical als locals (difusió de "paxanga" i música més comercial) i el major nombre de joves que surten de festa.

Una minoria molt petita no consumeix alcohol (sobretot dones). Coincideix amb els que surten menys.

Cannabis

Després de l'alcohol i el tabac el consum de cannabis (haixix i marihuana) és el més estès i el que més ha anat augmentant en els darrers anys, especialment el de marihuana. L'augment detectat aquest any ha estat molt destacat.

És, com l'alcohol, una substància polifuncional: present en tots els estils, contextos i situacions. Està molt de moda especialment entre els més joves.

Està baixant la percepció dels riscos que es puguin associar al seu consum i augmenta la percepció de que la marihuana és una substància natural, innòcua i terapèutica (sobretot comparada amb el tabac), molts no la consideren "una droga", això, junt amb l'augment d'informació en tots els mitjans i la major tolerància dels adults, incideix no solament en la difusió sinó en la normalització dels consums, que cada cop són més oberts i generen menys alarma.

Entre els immigrants joves també és una substància ben acceptada i pot ser un factor important de relació i aproximació als comportaments dels joves autòctons.

En els pobles l'edat d'inici és més baixa que a les ciutats, ja que els adolescents tenen més relació amb joves d'altres edats, per la qual

cosa per invitació o per compra els hi és més fàcil accedir-hi. En tots els àmbits la presència de germans més grans que en fumen és un factor que avança l'inici.

Creix el nombre dels que l'utilitzen a diari, especialment a partir dels 20 anys. Per a alguns ja no és una droga de festa, lligada a l'excepcional, sinó habitual i més semblant al tabac. Això, produeix un tall en els usuaris i en la finalitat d'ús. Per els que s'estan iniciant el patró dominant és de festa i excepció, però part dels que porten temps consumint passen a un patró de consum quotidià, apreciand-se una disminució del temps que transcorre entre l'inici i el patró de consum diari, en aquells que l'arriben a fer.

Els consums diaris, s'estenen a situacions quotidianes: abans d'anar a treballar, en el treball i al sortir. Aquesta extensió es dona no tant sols en els treballadors del món de la nit sinó en tots els tipus de joves. També s'aprecia un augment dels que consumeixen com una forma d'omplir el temps, per avorriment o per evadir-se de la monotonia diària o de la festa. A més augmenta el nombre dels que ho fan solament abans d'anar a dormir (com a relaxant).

Augmenten les referències al consum en contexts de ball i especialment en discoteques a on no era tant habitual.

El consum continua creixent entre els adolescents. Per ells escenifica i ritualitza el pas de l'adolescència a la joventut. Tot i ser més alt el consum entre els nois, cada vegada creix el percentatge i el nombre de noies que s'inicien, però en general elles consumeixen més esporàdicament.

La difusió entre els adolescents es produeix no solament en els contexts de festa. Augmenta el nombre d'adolescents que fumen

porros a prop o dintre dels centres docents (IES): abans d'entrar a classe, als autobusos que els porten als centres, al pati i a la sortida. Quan alguns a les classes manifesten signes d'haver consumit, aquest fet no passa desapercebut per a la resta de companys i a vegades dels professors, la qual cosa pot generar conflictes.

El consum en aquest àmbit també pot afectar a determinades activitats que impliquen sortides (viatges de fi de curs, sopars etc.), ja que són moments de consum i d'iniciació. Aquest fet pot incidir en la disminució d'aquestes activitats ja que els professors desisteixen de fer-ho, o tracten d'evitar alguns dels llocs preferits pels alumnes (Amsterdam, Eivissa).

Aquests comportaments estant produint alarma, tant entre els professors per la interferència que suposa en el funcionament escolar, com entre les associacions de pares i mares (AMPEs). Davant la manca d'una formació específica, actual i realista, s'estan difonent respostes dispars i contradictòries, improvisades segons l'alarma existent, sobretot les de caire repressiu. En alguns IES, fins i tot, pot haver-hi presència de mossos d'esquadra, a vegades de paisà, requerits pels directors dels centres. Això pot generar una certa "criminalització" d'aquests comportaments, que per altra banda poden tornar-se més atractius per aquest motiu i no contribueixen a treballar-ho en el context didàctic i curricular de la classe.

El problema plantejat és complex i no es pot reduir a una qüestió relacionada solament amb el consum de la substància. És un fenomen que implica a la mateixa organització del sistema escolar, i a la manca d'expectatives que en ell tenen alguns joves.

Hi ha alguns adolescents que fumen cannabis habitualment i que ho veuen com a més sa que fumar tabac o prendre altres substàncies.

També augmenta el nombre de joves que no comparteixen amb el grup el consum de porros i cadascú fuma el seu.

El nombre de gent que **cultiva** les seves plantes de cannabis continua creixent en qualsevol edat i a qualsevol lloc: ciutats i pobles; cultiu d'interior o d'exterior (algunes plantes són visibles a balcons i horts) . L'oferta de la marihuana, més difícil de trobar en el mercat que el haixix, augmenta en les èpoques de collita (a la tardor) quan és freqüent el consum convidat o compartit.

Les qualitats i procedències són cada vegada més conegudes i la possibilitat de comprar les llavors per internet, a botigues especialitzades, per correu, intercanvi, etc., és un fet difós, i en augment.

Cultivar la pròpia marihuana contribueix a generar lligams de sociabilitat dins del grup d'amics, ja que es un tema de conversa (qualitats, efectes, cura de les plantes, collita...), de relacions (bescanviar llavors, esqueixos...) i quan el cultiu es fa al camp d'apropament a la natura. Alguns quan els hi sobra de la seva collita, ho intercanvien per altres substàncies amb amics i coneguts.

Augmenta el cultiu amb finalitat lucrativa, fet que incideix en l'oferta i l'accessibilitat. També es mantenen les referències a furts de plantes un cop collides o a punt de collir.

La forma de consum habitual i més estesa és la fumada, amb tabac. Altres formes de consum (iogurts de marihuana, pastís de haixix, etc.) estan en procés de difusió, especialment en fires, festes, concerts i festivals.

Augmenta la utilització de la fulla de marihuana com a reclam imprès en molts productes de consum, i aquests cada cop tenen una presentació més acurada.

Èxtasi

Els dos darrers anys venim insistint en que el consum d'èxtasi està disminuint, ja no està de moda. Aquest any la davallada és més clara si cap, sobretot en el nombre de joves que s'estan iniciant. Augmenten els que minoren el consum o el deixen després de temps d'haver-ne consumit. En general, es constata una actitud més positiva per a fer consums més controlats, i no hi ha tantes referències a consums de moltes pastilles en un curt període de temps.

És la substància que continua més associada a les discoteques, "raves", "afters" i festivals, contexts relacionats amb el ball, sobretot els de música electrònica. El consum en altres situacions és poc freqüent.

L'oferta continua sent força variable, les pastilles apareixen i desapareixen sense criteris massa coneguts i constantment hi ha noves ofertes amb diferents noms, formes i colors.

Continuen augmentant els joves que volen conèixer la composició de les pastilles i s'apropen als espais que en els escenaris de consum ofereixen tests. A més, aquestes pràctiques es veuen com a "normals" i tenen cada cop més acceptació.

Les pastilles es mesclen sobretot amb alcohol, i tot i ser minoritari barrejar amb altres substàncies, en alguns cercles i circumstàncies es fa. El costum de partir-les entre dos o més joves continua estès; també el fet de convidar, especialment a les dones.

Part dels consumidors d'èxtasi, amb el temps, prefereixen i es passen al consum de cocaïna.

La caiguda d'interès per les pastilles es dona en tots els ambients. Per contra, els consumidors valoren molt les càpsules i la presentació d'èxtasi en pols, i creuen que són de millor qualitat que les pastilles, més net i pur, incidint en una millor valoració dels seus efectes.

2cb o nexus

Han baixat les referències al consum de 2cb, continuen essent limitades a cercles minoritaris ("raves" i festivals) i no es detecta un augment de l'oferta. No hi ha referències al seu consum en altres ambients de festa.

Cocaïna

Des del funcionament de l'Observatori (1999) observem un constant increment en el nombre d'usuaris, malgrat molts d'ells consumien de forma discontinua.

Apareix com l'alcohol, el tabac i la cannabis en qualsevol espai de festa i situació, també en àmbits privats. És la substància més apreciada quant als efectes en el context de festa, però el preu continua essent dissuasori per a molts consumidors, sobretot per als més joves i les dones.

Enguany l'increment de consumidors és molt més palès que en altres informes. És l'any que es percep i corrobora mitjançant major nombre d'indicis i d'indicadors, especialment a ciutats petites i pobles. Les tendències dels anys anteriors es confirmen: la cocaïna arriba a tots els contextos i joves, en situacions d'intensificació de la

festa i sobretot en dies assenyalats, essent un consum per a la majoria discontinu. Però, a més, s'estén a altres situacions (fins i tot per treballar) i per a alguns el consum passa a ésser més regular (gairebé en totes les sortides festives): hi ha més consumidors instrumentals (consums no lligats exclusivament a la diversió).

La majoria dels membres de les xarxes que consumeixen cocaïna fa un consum controlat, recreacional i festiu, limitat a alguns caps de setmana o a èpoques en que les sortides i celebracions són més nombroses (vacances). També destaquen els que només l'han provat o consumeixen en ocasions especials (aniversaris, cap d'any, Sant Joan, etc.). Una minoria en fa un consum més intensiu i problemàtic que a temporades pot ser diari (estiu, intensificació de la festa, per a treballar). Destaca l'estratègia de disminució de les sortides de festa per intentar disminuir o deixar el consum.

Tot i que determinades característiques dels consumidors es mantenen respecte els anys anteriors, estan apareixent noves tendències. Els consumidors que ho fan amb una certa freqüència solen tenir més de 19 anys, predominen els que en tenen en torn als 25. Com que és majoritari mesclar amb combinats d'alcohol, aquesta pràctica comporta una despesa considerable. A més, joves de totes les edats i classes socials s'hi estan aproximant (l'edat d'inici està baixant), fins i tot els de més edat que havien abandonat les sortides festives i ara per diferents raons tornen a sortir. Enguany també destaca el consum en les dones.

Els que més surten i els treballadors del món de la nit són els més propers a la cocaïna i els que la utilitzen amb més freqüència: alguns no solament per sortir de "marxa" sinó també pels desplaçaments i per treballar. Són una minoria però creixen els que la utilitzen per a treballar en altres sectors (construcció i a les fàbriques).

Hi ha un grup de joves que fa un consum molt instrumental de la cocaïna i que en determinats períodes l'augmenten. Presenten un perfil diferent: són més grans, tenen més diners, estan molt relacionats amb el món de la nit, fan consums més intensius, i molts d'ells manifesten haver tingut o tenir problemes amb la cocaïna. Augmenten els que redueixen o deixen el consum amb ajuda o tractament.

Predomina el consum "ocult" abans d'entrar als locals ja que normalment està controlat a l'interior (lavabos i altres llocs). Contràriament en alguns contextos el consum cada cop és més obert (festivals, "raves"), i aquest any per primer cop hi ha referències de consum obert a terrasses i bars.

Creix el consum a l'àmbit privat (festes a cases particulars), en tot tipus de joves, però especialment en els de més edat. Les dones reben més invitacions, sobretot les que treballen en locals de festa nocturna, ja que en l'imaginari dels homes pot afavorir la seducció i el contacte sexual. Disminueix la compra en grup ja que sol comportar problemes a l'hora de consumir i fer-ne el repartiment.

La manera de consumir més generalitzada és esnifant, fumar-la amb tabac és més minoritari, tot i que aquest any creix.

El consum de cocaïna es dona especialment a partir de la matinada, quan la majoria dels que la consumeixen ha pres prèviament altres substàncies. La mescla amb alcohol (destil·lats) és la més esmentada i apreciada, ja que permet continuar bevent i perllongar la "marxa" i la festa.

Es constata que el consum de cocaïna acostuma a augmentar el d'alcohol i també el de tabac. Alguns manifesten que si tinguessin diners en consumirien amb més freqüència, sobretot les dones més joves. Antics consumidors de pastilles que surten esporàdicament solen preferir la cocaïna.

El preu és el mateix que el d'anys enrera i no hi ha tantes referències a la baixa qualitat.

Speed

Disminueixen les referències de consum de speed en relació als dos informes anteriors. Tot i que es fàcil trobar consumidors sobretot en contextos festius com "raves" i determinats concerts "alternatius" i festivals. El consum és més minoritari que el de cocaïna.

Gran part dels membres de les xarxes no aprecien tant els efectes (en comparació a la cocaïna), però alguns els prefereixen pel tipus d'eufòria i predisposició a la "marxa" (permet estar més hores sense dormir i menjar) tot i reconèixer que la "baixada" és pitjor. A més valoren el preu més assequible que el de la cocaïna.

Al·lucinògens

En els tres darrers anys, però especialment enguany, es percep un augment i difusió dels consums d'al·lucinògens naturals (sàlvia divinorum, ayahuasca, peyote) i especialment bolets, tot i que no sempre són accessibles.

S'està difonent el consum fora dels cercles joves vinculats a subcultures psicodèliques, que consumien en contextos més privats i experimentals, generalment amb experiències compartides i amb prou informació sobre els efectes i riscos. Són joves de tot tipus, fins i

tot els adolescents s'interessen per aquestes substàncies, en parlen i en demanen informació.

Es dona també en contexts festius, públics i privats (pisos, muntanya, "raves", concerts, festivals i fins i tot discoteques). Ja no són estranyes les mesclades amb substàncies diverses. Es pot donar també el consum invitat, com a droga "nova" i extraordinària (aniversaris, festes especials).

Es valora que són naturals, la qual cosa porta a minimitzar els riscos i a veure el consum, com en el cas del cannabis, més net que el consum d'altres substàncies. Això repercuteix en una visió positiva, sobretot en relació a altres drogues i als al·lucinògens de síntesi.

Els que en cultiven solen cultivar també marihuana, i a més de l'interès per saber el que prenen ho fan per un component d'apropament al món natural, compartit amb els que en recullen al bosc. Les dues opcions estan en augment.

Hi ha una gran varietat de bolets i es poden consumir de diferents maneres (frescos, secs, en truites, en infusió). La gent sol adoptar precaucions quan consumeix, especialment quan comença a experimentar (no consumir sol, dosis baixes, llocs tranquils), una minoria però, ho fa sense gaire informació.

Alguns dels al·lucinògens naturals més coneguts es poden comprar a botigues especialitzades i per internet.

Baixen les referències al consum de LSD, del qual no hi ha una oferta estable.

Veient l'evolució dels anys anteriors i les previsions que fèiem sobre aquest tipus de consum, cal estar atents a l'evolució del fenomen ja que són consums que encara s'estan difonent, i com ja assenyalàvem s'estan estenent més enllà dels cercles de joves que històricament havien estat experimentadors d'aquestes substàncies.

GHB

Al 2001 van aparèixer moltes referències del seu consum essent espectacular la difusió en poc menys d'un any. Al 2002 va tenir forta presència als mitjans de comunicació social fins a finals d'estiu, generant alarma social. Al 2003 la situació semblava indefinida, ho interpretàvem dient que els consumidors havien après a controlar més les dosis, evitant episodis no desitjats, i que la difusió dels efectes negatius havia portat a dissuadir del consum. Finalment consideràvem que es reduïa a determinats ambients de nit. Per la qual cosa semblava que baixava l'interès per la substància.

Aquest any la situació sembla més definida i es confirma el descens. No sembla que estigui de moda fora d'alguns circuits alternatius i en els que viuen la festa molt intensament. Segueix relacionat a contextos de ball.

Ketamina

El cas de la ketamina té algunes coincidències amb el de l'aparició i difusió del GHB. La detecció d'aquest nou patró de consum a la fase emergent i el seguiment de la seva evolució ha estat, entre altres, prova i confirmació que l'Observatori és una bona estratègia com a sistema d'alerta ràpida, tot i que el cercle de consumidors, en aquest cas, ha estat i és més reduït i fragmentat¹².

12 A l'informe de 2001 hi ha una anàlisi més àmplia de la ketamina i tipus de consumidors.

La ketamina és una substància coneguda però s'ha aturat el nombre dels que l'han provat, molts experimentadors l'han deixat de consumir i sobretot ha disminuït l'interès que havia suscitat i ja no és una novetat. A més hi ha una visió bastant negativa dels consumidors, fins i tot en llocs d'intensificació dels consums com en el cas de les "raves", on molts segueixen equiparant als consumidors de ketamina com "els ionquis de la festa". Es pot afirmar que el consum està restringit a cercles de consumidors habituals d'altres drogues, especialment en algunes discoteques d'ambient "tecno" i determinades "raves" "alternatives", i en l'àmbit més privat per part dels "psiconautes".

L'oferta de ketamina ja no és tant continuada com en altres anys i no sempre és fàcil trobar-ne.

Altres drogues

Hi ha un ventall de substàncies de síntesi a més de les ja referides (2CI, DMT, DOM, i altres) que tenen un ús molt minoritari i experimental. No sempre hi ha possibilitats d'aconseguir-ne, i és en festivals i en "raves" quan més se'n troba. Alguns en comprenen quan fan viatges a l'estranger (Londres, Amsterdam) o per Internet. La baixa disponibilitat i que siguin nuclis reduïts d'experimentadors fa que aquestes substàncies segueixen com altres anys, se'n parla, s'experimenta, però no s'estan difonent fora de nuclis reduïts. Entre els que en consumeixen solen tenir una bona acceptació.

Es mantenen estancades les informacions a les xarxes de consums d'opi procedent d'Andalusia. És un fenomen mol minoritari, un consum experimental en el context de consum de drogues naturals al que continuarem prestant atenció per a saber com evoluciona.

El consum d'**heroïna** es manté restringit als cercles de consumidors relacionats amb aquesta droga i està en recessió. Les referències al consum d'heroïna esnifada són molt escasses, tot i que enguany han augmentat, però es refereixen a una minoria de consumidors d'altres drogues que l'utilitzen per a baixar els efectes de les estimulants, en alguns ambients "alternatius" i de "raves" i en cercles molt relacionats amb la venda i consum de drogues. Continua mantenint la imatge negativa del drogoaddicte o "ionqui", sobretot quan s'utilitza intravenosa. Apareixen referències noves a consums d'heroïna fumada, en contextos marginals en contacte amb vells consumidors, però també de joves molt posats en la festa i de circuits "alternatius", tot sembla molt minoritari.

7.2 Consums segons les enquestes

Quant a les enquestes en discoteques i "afters", aquest apartat recull diversos consums al llarg de la sessió de l'activitat d'oci enquestada; els consums, per tant, fan referència al dia d'enquesta. En les enquestes en centres docents es recullen els consums realitzats en el darrer cap de setmana, previ al dia d'enquesta, i els dels dies feiners de la setmana prèvia a l'enquesta.

Alimentació i consums de begudes no alcohòliques

La major part (88%) dels enquestats a discoteques i "afters" havia menjat a casa seva abans de sortir, el 37% havia menjat quelcom durant la sessió d'oci i abans de ser enquestat, i el 47% pensava fer-ho després de l'enquesta i abans d'anar a dormir. Només una minoria no ha menjat res ni pensa fer-ho (al voltant del 3%).

En l'enquesta de centres docents també es recull si han menjat o no abans de sortir de casa o durant la sortida el darrer cap de setmana

de “marxa”, i s’observa que un 9% dels enquestats no va menjar res (ni abans ni durant la sessió de “marxa”).

Amb el mateix objectiu (vetllar per evitar riscos associats) es pregunta sobre el consum d’aigua o d’altres begudes no alcohòliques. En les discoteques més de la meitat dels enquestats havia pres aquestes begudes en el moment d’enquesta i una proporció similar s’observa en l’enquesta de centres docents. Això implica que al voltant d’un 40% de les dues mostres no ha consumit aigua o begudes sense alcohol, la majoria homes.

Aquestes dades són molt similars a les obtingudes l’any 2003.

Tabac

Una majoria àmplia dels enquestats a discoteques fuma durant la sortida (dos terços). No s’observen diferències significatives entre homes (66%) i dones (67%), ni per altres variables sociodemogràfiques. Com en anys anteriors el percentatge de fumadors està estabilitzat en els dos terços del total.

En l’enquesta de centres docents, el consum de tabac és comparativament menor (el darrer cap de setmana de “marxa” va fumar el 46% de la mostra, mentre que els feiners de la darrera setmana ho va fer al voltant del 40% de la mostra). Són dades similars a les del 2003.

Cal assenyalar que en anys anteriors el tabac era l’única substància on predominaven les consumidores, però el 2003 i ara al 2004 els consums estan molt igualats entre els dos sexes.

Alcohol

La major part dels enquestats a discoteques o “afters” ha consumit alcohol durant la sortida (76%); similar a l’any anterior¹³. Hi ha diferències significatives: més homes, els bevedors augmenten amb l’edat, quan més alta es la despesa, i quan es surt amb grups d’amics més grans¹⁴. En el cas dels centres docents, el consum d’alcohol en cap de setmana se situa al voltant del 70%.

Cal destacar que la majoria dels enquestats en les dues mostres consumeix begudes alcohòliques de graduació alta (els caps de setmana): destil·lats i combinats (pot incloure, a més, cervesa o vi). La resta de bevedors (al voltant del 15% del total d’enquestats) només consumeixen cervesa, preferentment, o vi. Els abstemis, la resta, són 1 de cada 4 entre els enquestats a les discoteques i 1 de cada 3 a la mostra de centres docents (per al cap de setmana).

En les enquestes auto administrades (centres docents) també es recull el consum de begudes alcohòliques els dies feiners (darrera setmana), i s’observa una menor proporció de consum d’alcohol (23%), predominant el consum d’alcohol de graduació baixa.

¹³ Si es consideren conjuntament les dades de les enquestes en discoteques des de 1999 s’observa una tendència estable pel que fa a la proporció de bevedors i en funció del tipus de beguda (graduació alta i baixa).

¹⁴ Hi ha diferències significatives en el consum d’alcohol en funció de la franja horària en que es va fer l’enquesta: durant la primera franja horària (24-2) hi ha el 52% de bevedors; a la segona (2-4) el 83% i a partir de les 4 hores el percentatge puja al 89%. Increment degut quasi exclusivament a les begudes d’alta graduació, ja que el percentatge de les de baixa graduació es manté constant durant totes les franges horàries.

Altres drogues (drogues il·legals)

Gairebé la meitat (46%) dels enquestats en **discoteques** i “afters” havia consumit el dia d'enquesta alguna de les drogues que considerem en aquest apartat, una dada igual a la del 2003 (la qual al seu temps implicà un augment respecte anys anteriors).

En l'enquesta en centres docents, un 41% ha consumit drogues el darrer cap de setmana que va sortir de “marxa”. En els feiners de la darrera setmana el percentatge de consumidors és d'un 31%. A grans trets, aquestes dades coincideixen amb les del 2003.

A continuació descrivim de forma separada, segons proporció de consumidors (de més a menys), els consums de cada droga segons les dues mostres:

Centres docents (dies feiners): haixix (21%); marihuana (17%); resta de drogues (menys de l'1%). Policonsum: 2%. Cannabis exclusivament: 23%. Policonsum sense incloure la cannabis: menys d'1%. En relació al 2003 augmenten lleument els consums de haixix (18% i marihuana 15%), i el policonsum disminueix a nivells del 2002.

Centres docents (cap de setmana): marihuana (30%); haixix (29%); cocaïna esnifada (6%); cocaïna fumada (5%); èxtasi pastilles (2%); speed (1%); resta de drogues (menys de l'1%). Policonsum: 8%. Cannabis exclusivament: 28%. Cocaïna exclusivament: 0.7%. Policonsum sense incloure la cannabis: 3%. En relació al 2003 la majoria dels consum augmenten: 5 punts en el consum de marihuana i també en el de haixix, 2 en el de cocaïna esnifada, 1 en el de la fumada, excepte en el de èxtasi en pastilles que baixa 1 punt.

Discoteques i “afters” (dia d'enquesta): haixix (32%); marihuana (27%); cocaïna esnifada (17%); cocaïna fumada amb tabac (8%); èxtasi pastilles (7%); speed (6%); al·lucinògens naturals (2%); altres drogues (menys del 2%). Policonsum: 26%. Cannabis exclusivament: 16%. Cocaïna exclusivament: 2%. Policonsum sense incloure la cannabis: 17%. En relació al 2003 el haixix augmenta 9 punts, 13 la marihuana, 9 la cocaïna esnifada, 4 la cocaïna fumada, 2 l'speed, 3 l'èxtasi en pastilles. El policonsum augmenta 7 punts. Són els increments més notables des de l'existència de l'Observatori.

En l'enquesta a discoteques i “afters” es poden destacar les següents qüestions:

1. En el cas de la marihuana, hi ha diferències en el consum entre homes (33%) i dones (18%), per edats (els consums es concentren entre els 20-29 anys de manera bastant homogènia) i segons amb qui viuen els enquestats (els consums predominen entre els que viuen en parella o amb amics).
2. En el cas del haixix, no hi ha diferències significatives per sexes, però sí per edat (hi ha més consumidors a partir dels 20 anys), per activitat principal (hi ha més consumidors entre els que treballen o estudien i treballen) i per despesa (el consum és més freqüent entre els que gasten més de 30 € per sessió).
3. El consum de l'èxtasi en pastilles predomina al grup d'edat 25-29 anys, sobretot si viuen amb amics o en parella, i sobretot entre els que tenen despeses de més de 30 € per sessió. L'èxtasi en pols es consumeix sobretot per enquestats de més de 30 anys.

4. L'speed presenta diferències significatives en funció de l'origen dels ingressos (els seus consumidors acostumen a tenir ingressos propis) i de la quantitat de la despesa (més de 30 € per sessió).

5. La cocaïna esnifada no presenta diferències significatives per sexes, tot i que és més freqüent entre els homes (20%) que entre les dones (14%). Sí hi ha diferències per edats (els consums en el grup 25-29 anys dupliquen els del grup 20-24, els quals al seu torn dupliquen els dels menors de 20 anys); per activitat principal (els consumidors predominen entre els que treballen, o estudien i treballen) i origen dels ingressos (tenen ingressos propis), i per despesa (hi ha un salt qualitatiu a partir de 30 € de despesa per sessió). Per a la cocaïna fumada la situació és similar, però el salt qualitatiu de consums es dona a partir dels 60 € de despesa per sessió.

Consum de noves drogues i drogues d'inici

En les enquestes es pregunta si han consumit alguna "droga nova" en els darrers mesos. Aquesta pregunta pretén recollir tant les drogues que s'han introduït en el mercat més recentment com els inicis de consum en drogues concretes. En la pràctica, segons els resultats obtinguts, com ja va succeir els anys anteriors, hem de parlar d'inicis de consum recents en substàncies ja conegudes i analitzades aquí i no de "noves drogues". No obstant això, sí que es detecta l'increment d'inicis en drogues de penetració més recent (és un probable indicador de la difusió d'aquestes).

Un 8% dels enquestats de centres docents i un 13% dels enquestats de discoteques i “afters” han consumit alguna “droga nova” durant els darrers mesos.¹⁵

Entre aquestes “noves drogues” per als enquestats destaquen les següents en les principals mostres (en ordre decreixent, percentatge sobre el total d’inicis)¹⁶:

Centres docents (65 casos; 16 drogues): marihuana (22%); cocaïna (20%); al·lucinògens naturals, bolets (16%); haixix (10%); èxtasi pols, MDMA (6%); speed (6%). La resta de drogues són molt minoritàries: LSD (4%); ketamina (3%); èxtasi pastilles (3%); GHB (3%) i altres en percentatges inferiors al 2% (“crak”, “cristal”, “morfina”). Respecte el 2003 s’observa que la marihuana ha passat a ser la primera “droga nova” entre aquest col·lectiu, que la cocaïna manté com l’any passat la seva presència destacada en aquest rànking, i cal assenyalar la important proliferació dels al·lucinògens naturals i bolets (passen del 6% al 16%).

Discoteques i “afters” (50 casos; 12 drogues): marihuana (22%); cocaïna (18%); al·lucinògens naturals, bolets (14%); èxtasi en pastilles (8%); èxtasi en pols, MDMA (8%); speed (6%). La resta d’inicis són més minoritaris (ketamina, GHB, inhal·lants, “cristal”). Respecte el 2003 s’observa un important augment d’inicis en marihuana (passa del 10% al 22%) i, sobretot, dels al·lucinògens naturals i bolets (passen de percentatges inferiors al 3% al 14% d’enguany). També augmenten els inicis en pastilles d’èxtasi (passa

¹⁵ El consum de “droga nova” no correlaciona significativament amb cap variable sociodemogràfica, excepte amb la despesa (hi ha més consumidors de droga nova a mesura que augmenta la despesa de la sessió).

¹⁶ Només considerem les que es poden identificar amb claredat. Per exemple, hem exclòs referències genèriques a “pastilles”.

del 3% al 8%)¹⁷, mentre que es mantenen a la baixa els de MDMA (passa del 10% al 8%) i de speed (passa del 8% al 6%). Però disminueixen força els inicis en ketamina (passa del 13% al 4%) i en GHB (passa del 10% al 2%).

Algunes consideracions d'interès (enquestes en discoteques):

1. Hi ha algunes diferències significatives pel que fa al consum de drogues en general en funció de certes característiques sociodemogràfiques dels enquestats. Així, hi ha diferències per sexes de tal manera que en consumeix el 53% dels homes i el 36% de les dones, per grup d'edat (el grup que més en consumeix proporcionalment és el de 25-29 anys, grup que duplica en consums als menors de 20 anys); per activitat principal (entre els que treballen, o estudien i treballen, hi ha més consumidors); en funció de amb qui viu l'enquestat (entre els que viuen amb amics o en parella hi ha més consumidors); i també per la despesa de la sessió de "marxa" (els consums entre els que gasten més de 30 € per sessió gairebé dupliquen els que en gasten menys). Les diferències més significatives per característiques sociodemogràfiques es detecten sobre tot en el haixix, en la marihuana i en la cocaïna (esnifada i fumada), així com en drogues de consum més minoritari com l'èxtasi (pastilles i pols) i l'speed.

¹⁷ Aquesta dada no contradiu la davallada general ja assenyalada.

2. Aquest any no apareixen gaires diferències estadísticament significatives en funció de la durada de la sessió. Només el consum de haixix i d'speed mostren diferències d'aquest tipus, de manera que a mesura que s'allarga la sessió més gent en consumeix, però amb la resta de drogues les diferències no són significatives. Apareixen diferències significatives en funció de la franja horària en la que s'ha passat l'enquesta, de tal manera que els percentatges de consum gairebé es dupliquen a partir de les 4 hores (en relació als consums registrats a mitjanit). Tanmateix, això sembla ser especialment cert per al haixix i la marihuana, però no tant per a la resta de drogues (cosa que pot indicar pautes de consum particulars).

3. Existeix una associació estadísticament significativa entre consum de drogues i tabac (el 57% dels que fumen tabac consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 23% dels que no fumen tabac), així com entre consum de drogues i alcohol (el 52% dels que beuen alcohol consumeixen alguna droga il·legal, cosa que també fa el 25% dels que no beuen alcohol). Les correlacions són especialment significatives en el cas del haixix, la marihuana i la cocaïna esnifada (correlacionen amb el tabac i l'alcohol) i per a l'speed i la cocaïna fumada (només correlacionen amb el consum de tabac).

4. Les mitjanes de despesa s'incrementen amb el consum de drogues; més entre els consumidors de haixix, d'èxtasi, d'speed i, en general policonsumidors i són màximes quan hi ha consum de cocaïna. La mateixa correlació, si bé amb diferències de despesa menys accentuades, s'observa amb l'alcohol; més quan es tracta de destil·lats (màxim de despesa).

5. Els consumidors de cocaïna es poden descriure de la següent manera: dues terceres parts són homes, majors de 20 anys, treballen i tenen ingressos personals, però viuen amb la família (un 20% amb amics), tenen una despesa per sessió superior a 30 €, la pràctica totalitat fumen tabac i beuen alcohol (dos de cada tres combinats i licors). La majoria fumen haixix i marihuana. La majoria van a discoteques entre 4 i 8 vegades al mes, però la durada de les seves sortides és de 5-9 hores (un 20% fins a 20 hores), i hi van amb grups de fins a 5 amics.

6. Considerant conjuntament les dades obtingudes des de 1999 s'observen les següents tendències:

La proporció de consumidors de drogues, en general, després de mantenir-se estable durant 5 anys, els dos darrers anys tendeix a augmentar lleument.

La proporció de consumidors de haixix que es mantenia estable, creix aquest any. La de consumidors de marihuana tendeix a incrementar-se des de l'any 2000, i de manera molt més acusada els darrers dos anys (2003-2004).

La proporció de consumidors d'èxtasi decreix des del 2001, tot i que en els darrers dos anys la caiguda sembla haver-se detingut un poc.

La proporció de consumidors de cocaïna presenta una tendència marcadament ascendent.

8 EFECTES I CONSEQÜÈNCIES

Seguim mantenint les afirmacions que fèiem en els anteriors informes: la majoria dels consumidors utilitzen les drogues per a augmentar els lligams de grup; potenciar les relacions interpersonals; afavorir el ritual grupal i cercar estats d'ànim individuals segons el context. Aquest any però, trobem més consumidors per als quals, amb el temps, el que era viscut com a positiu pot generar-los-hi problemes, i més consums individualitzats, fora del context grupal, tot i que són una minoria.

8.1 Efectes i valoracions positius

En general, totes les drogues són valorades positivament. Consumir drogues és compatible amb les activitats que més valoren els joves en el seu temps d'oci: sentir-se lliures, sortir, relacionar-se, aguantar moltes hores i, també, ballar.

Per als més joves, prendre drogues juga el paper d'indicador dels canvis de l'adolescència, la qual cosa té a veure en la vivència d'una certa independència respecte als pares i de major autonomia i llibertat.

Els possibles riscos que es poden generar a causa del consum no superen les valoracions positives, excepte en algunes dones que són les que mantenen postures més prudentes i una minoria que decideix minorar o deixar el consum, i molts cops les sortides festives.

Tot i que la descripció que fan els consumidors dels efectes positius concrets que diuen experimentar té variacions (es tracta d'apreciacions subjectives), les principals valoracions dels efectes i substàncies són:

L'**alcohol** continua essent el més valorat. És accessible, fàcil de trobar, poc adulterat. Combina bé i es poden fer un gran nombre de mescles amb altres substàncies, sobretot en el context festiu.

La **cannabis** és la més valorada i difosa de les substàncies il·legals, la major part ni tant sols la consideren una "droga". Els consumidors valoren els efectes relacionats amb el grup i per a baixar els efectes estimulants en finalitzar les sessions de consum i de festa i poder dormir. Per a alguns és com un hàbit semblant al de fumar tabac.

La **cocaïna** és considerada encara com una substància "d'èxit i de cert prestigi social". L'ús de la cocaïna és diferenciador: de status social, d'edat i de prestigi. El que valoren dels efectes és que predisposen a la festa, que "eviten el cansament" la qual cosa permet poder continuar la festa; també que és força compatible amb l'alcohol, i que no deixa "ressaca".

L'**speed**, per a alguns, es veu com un substitut de la cocaïna quan no es tenen tants diners o quan no hi ha cocaïna. Sembla més apreciat pels més joves per l'estímul més eufòric i perquè combina bé.

L'**èxtasi** continua preferint-se més pels efectes estimulants que pels al·lucinògens en el context de ball com a element de contacte físic, comunicació, "sensació de flotar" i de "compartir un ritual" amb altres persones properes o molt similars. Es prefereix la presentació en pols.

Els **al·lucinògens**, es valoren per les experiències diferents a altres substàncies, els naturals es veuen com més “nets” que els sintètics i amb efectes de durada més curta i suau.

El **GHB**, les valoracions apareixen en comparació als efectes de les pastilles d'èxtasi. En aquest sentit, es valora que “puja més ràpid”, que els efectes són més “nets”, “vius i eufòrics”, sempre i quan ens referim a dosis baixes. També es valora que és fàcil de combinar i administrar.

Quant als efectes, funcionalitats i valoracions positives de la **ketamina**, cal diferenciar en el context en que es produeix el consum, la qual cosa té a veure amb les dosis. En el festiu, en dosis baixes es valora els efectes semblants a l'èxtasi; la capacitat per a baixar els efectes no desitjables de l'èxtasi (excitació, insomni) i per a sentir efectes al·lucinògens suaus. Els “psiconautes”, en valoren que es produeix un clar “viatge” al·lucinogen molt millor que amb altres substàncies.

8.2 Efectes i valoracions negatius

Les valoracions són també molt diverses per la subjectivitat que impliquen.

En general, els efectes atribuïts a les adulteracions són força criticats. Sobretot pels que porten més temps consumint (no tant pels que s'estan iniciant).

Un efecte negatiu destacat és no poder dormir després de llargues sessions de sortir i de consumir, sobretot estimulants. Es freqüent

prendre mesures per a contrarestar-ho: fumar cannabis, descansar abans d'anar a casa, menjar, relaxar-se veient la televisió entre d'altres.

De l'**alcohol** les valoracions més negatives són la “ressaca” després d'un fort consum i oblidar-se del que es va fer quan anaven molt beguts. Contràriament, les borratxeres i, de vegades, els comes etílics no semblen preocupar massa i alguns fins i tot ho veuen com a “normal”.

De la **cannabis**, tot i mantenir-se el constant augment del nombre de consumidors habituals, no creixen en la mateixa proporció les referències sobre efectes negatius després d'èpoques de consum elevat. Alguns parlen d'apatia i disminució de la concentració i altres es plantegen reduir el consum habitual. Hi ha un augment de demandes de tractament que, a diferència d'altres anys, no està relacionat amb l'intent d'evitar les sancions. També augmenten les referències a intoxicacions que requereixen alguna atenció, sobretot en preparats culinaris amb cannabis (pastissos, galetes).

De la **cocaïna** es valora negativament que existeix una tendència a continuar el consum (“cada cop et demana més”, “és molt golosa”) per a reduir els efectes no desitjats de l'alcohol i de la mateixa cocaïna. En els consumidors més intensius apareixen amb una certa freqüència efectes negatius: dificultats per a dormir i la necessitat de prendre alguna substància més per a apaivagar-ho (fins i tot psicofàrmacs). Així mateix, són freqüents les referències a: taquicàrdies, hipertensió, suors, pupil·les dilatades i ansietat, i aquest any a problemes més greus com a infarts i embòlies. Una minoria dels informants destaquen alteracions greus del comportament, “brots psicòtics” i “deliri”. En aquests casos han recorregut als serveis d'urgències i alguns han demanat tractament.

Pel que fa a l'**èxtasi** es diferencien els efectes més repetitius considerats com a lleus (set, boca seca, pupil·les dilatades, "tensió a la mandíbula") d'aquells més esporàdics i preocupants. Entre aquests últims destaquen els de tipus psicològic: "pèrdua de memòria", "ansietat", "inquietud general", "apatia", "manca de concentració", "agressivitat", són referits. Continuen augmenten les consultes demanant informació sobre la qualitat de les "pastilles" i sobre estratègies per minorar els efectes no desitjats (Energy Control, telèfons d'informació sobre drogues).

Els **al·lucinògens**, tot i que el consum és molt ocasional, generen més alerta en els consumidors que no pas altres substàncies, sobretot pel temor de quedar-se en un "viatge" i perquè la vivència de les experiències a vegades és de difícil control, i les reaccions poden arribar a ésser molt variades i imprevisibles.

Quant al **GHB**, han disminuït les referències als efectes negatius, especialment als greus (no tant en les dones). Els lleus més referenciats són: vòmits, borratxera, mal de panxa, mareig, haver d'anar a dormir. Els greus: estat inconscient, estat amb manifestacions físiques semblant al coma, i es donen en consumidors que desconeixen les dosis o persones que n'han consumit sense saber-ho.

Respecte a la **ketamina** també han disminuït les referències als efectes negatius ja que els consumidors saben dosificar-se millor i han après a reconèixer els efectes. Es temen les "paranoies" i la

pèrdua de la percepció del cos i la dissociació amb la ment¹⁸. Continuen disminuint els casos atesos.

8.3 Conseqüències negatives

Es mantenen les apreciacions respecte les conseqüències negatives observades als informes anteriors.

La més referida és el que anomenen “efecte dilluns”, descrita com una baixada relacionada amb els consums en general, però sobretot amb els dels estimulants que, a vegades, es pot allargar durant més dies. Es refereixen a un estat “d’apatia i depressió”, cansament físic; manca de son i malestar físic en general. Consumidors més intensius relaten efectes “angoixants més greus” i “mania persecutòria”, que atribueixen al consum continuat d’estimulants. Una minoria intenten solucionar-ho consumint més estimulants per evitar aquests efectes adversos.

Tot i que diferenciem a nivell analític les conseqüències negatives en relació a diferents problemes i àmbits (socials, sanitaris, econòmics, etc.) en la realitat, molts cops, les conseqüències negatives no apareixen separades sinó relacionades entre sí, de manera que una potencia l’aparició de l’altra i viceversa. Hem de dir que sortir i consumir drogues amb una certa freqüència genera conseqüències negatives no només del consum sinó de “la festa”, degut al context, activitats, desplaçaments i altres condicionants.

¹⁸ Per a alguns, però, és el que es valora, fins i tot “una experiència propera a la mort”, el que anomenen el “punt K”.

8.3.1 Socials i relacionals

Alguns joves viuen molt vinculats als contextos de festa, la qual cosa anomenen com “estar enganxat a la festa”, ja que durant la setmana només pensen en la propera sortida. La forma més freqüent de minorar aquesta situació és deixar de sortir el cap de setmana durant un temps més o menys llarg o, fins i tot, deixar d’interessar-se en l’ambient i en els amics de sortida.

Àmbit familiar

En general ni es parla ni es coneix el consum dels fills. Els pares sospiten problemes a partir de que sorgeixen tensions i conflictes i per canvis d’actitud dels fills que no sempre es relacionen amb el consum d’una substància concreta.

Quan hi ha problemes són els germans més grans (especialment les dones) els que generen més confiança per a tractar el tema i els que serveixen de control dels més joves.

La permissivitat varia en funció de la substància consumida, sol ésser alta amb l’alcohol i va disminuint en funció de cada substància. Respecte al cannabis l’alarma existeix, tot i que cada vegada la família és més permissiva amb aquest consum.

La majoria de pares en assabentar-se dels consums de drogues dels seus fills solen preocupar-se i alarmar-se, més si són adolescents i dones. Alguns saben del consum de cannabis quan apareixen amb multes i del d’altres substàncies si es dona algun problema sanitari (urgències). Descobrir el consum sol comportar discussions, tensions i més control per part dels pares, però també és freqüent, entre les mares principalment, demanar informació per entendre els comportaments i canalitzar-los des del punt de vista assistencial.

Relacions de parella

El consum freqüent de **cocaïna o estimulants** sol generar preocupació o alarma en les relacions més properes als consumidors quan algú consumeix més del que es considera com a “normal” i el consum passa a fer-se tots els caps de setmana. Primer sol comportar problemes dins del grup d'amics, però sobretot en les parelles, els més lleus relacionats amb baralles i discussions. En un primer moment són una pressió per a reduir o deixar el consum i sinó per a iniciar tractament.

En la parella, quan el consum es dispara (majoritàriament en els homes), després d'aquestes primeres reaccions i pressions, sol haver-hi una pèrdua de confiança si el consum segueix fent-se d'amagat i és descobert. La situació sol empitjorar amb l'aparició de problemes econòmics i per tant augmenta la pressió per endegar tractament. Si no millora pot portar a la ruptura de la parella.

Alguns professionals creuen que no han aparegut a la llum pública tots els problemes dels consumidors compulsius de cocaïna, ja que poden existir conductes violentes en l'àmbit domèstic i accidents, alguns relacionats també amb l'alcohol, com els de trànsit.

Grup d'amics

L'augment dels consums i sortides per alguns pot significar la preferència per cercles d'amics que consumeixen i disminuir les relacions amb els que no ho fan. En el cas dels adolescents i els més joves, el consum, en la fase d'inici, funciona com a element integrador en el grup de parells; però si augmenta, pot generar tensions, conflictes i trencaments en el grup.

Sortir en grup propicia el consum d'alcohol fins i tot d'aquells que no en solen beure gaire.

Alguns joves contrauen deutes (principalment per la cocaïna) fet que a mig termini sol comportar complicacions amb els amics i amb els venedors. Això els pot fer reflexionar i induir intents per a reduir o deixar el consum.

Treball i estudis

Hi ha referències d'absentisme laboral el dilluns, a més de a la manca de concentració i al descens del rendiment laboral que en els casos més greus pot implicar pèrdua del treball. Això per a molts joves no és un escull donada la precarietat laboral que pateixen.

Alguns per evitar-ho prefereixen treballs relacionats amb el món de la nit i de l'oci o treballs temporals que s'adapten millor a l'estil de vida de la nit.

Hi ha poques referències a absentisme escolar, tot i que alguns professors creuen que el consum desmotiva als joves, sobretot quan es dona com en el cas del cannabis (en una minoria), en el temps escolar. Aquest és un tema que està generant alarma en els professors i és difícil d'integrar en un context sobrecarregat de dificultats, com són els Instituts d'Ensenyament Mitjà, sobretot els públics.

Prevenió i demanda d'informació

Els joves reben informació preventiva sobre drogues, des de la perspectiva adulta, a l'escola, als mitjans de comunicació i d'altres àmbits més o menys especialitzats, no obstant constatem que ells valoren més la informació personalitzada i que respon als seus

dubtes (efectes, mescles, puresa) proporcionada en espais de confiança i anonimat (xats, forums, Línia Verda).

Tenen una receptivitat encara més gran envers la que reben de persones com a ells (grup de parells), que estan al mateix nivell i coneixen l'ambient de la festa i els consums directament. Fruit d'aquest fet, hem constatat també un augment de la demanda d'actuacions preventives a llocs d'oci i consum sota la perspectiva de la reducció de danys (Energy Control, Som.Nit i altres). En pobles i llocs més petits i perifèrics, on no arriben aquests dispositius, hi ha la petició explícita de que es facin aquestes d'intervencions.

Els mitjans de comunicació social en general i diverses campanyes en particular, solen orientar-se de forma desmesurada i alarmista, fet que no es ben rebut pels consumidors, generant fins i tot reaccions contràries envers la percepció del risc. De la mateixa manera, molts adolescents escolaritzats es mostren crítics amb algunes xerrades i activitats informatives dels especialistes quan incideixen en els aspectes més alarmistes. En canvi valoren positivament i fan força preguntes quan els programes es fan des d'una visió no moralitzant dels consums apropant-se a les seves realitats i preocupacions.

L'increment de consum de cannabis entre els adolescents està produint un augment de la petició de xerrades per part dels centres educatius i d'Ajuntaments. La posició dels professors és molt variada, però molts d'ells consideren que no són els centres els que tenen que abordar les situacions de consum als IES, en part perquè no es senten preparats per a fer-ho, i en part perquè creuen que ja estan saturats d'abordar altres temes (per als quals no disposen de massa recursos). En general, hi ha una clara petició de suport extern, de major control i implicació per part de les famílies, i de que

siguin altres experts qui responguin als problemes, sense descartar el control policial.

Internet s'està conformant com un espai important per a obtenir informació sobre les drogues, efectes, riscos i conseqüències. Els joves consumidors cerquen informació a chats, foros i diferents pàgines web especialitzades. Els que s'estan iniciant i els que volen iniciar-se en substàncies més minoritàries utilitzen més aquests recursos. També els que estan experimentant busquen compartir amb altres dubtes i experiències.

Així mateix, utilitzen cada cop més els recursos per a conèixer la composició de les substàncies, quan hi ha oferta de "testing" en els llocs de consum.

Les demandes d'informació o tractament augmenten quan els joves han patit problemes o els han vist en algun amic o conegut. Davant d'aquests problemes també poden, fins i tot, disminuir o abandonar el consum de determinades drogues (especialment èxtasi i cocaïna). Hi ha cada cop més referències a gent que adopta més precaucions (dosificació més baixa i espaiada, reducció de les sortides, tornar abans, evitar les mescles, utilitzar el "testing").

Destaca la demanda d'informació, en un sentit ampli, per part de col·lectius de pares i ensenyants, però també augmenta la demanda d'actuacions en altres àmbits com el sanitari, policial i del món relacionat més directament amb l'oci de nit. Entre tots sobresurt el tema de la conducció i el consum de drogues, a on hi ha un camp per explorar.

A la Línia Verda es detecta una disminució de la petició d'informació referent al consum de cannabis, GHB i Ketamina; i un augment

d'informació sobre bolets i cocaïna, així com de tractaments per aquesta. En les trucades dels no consumidors continuen essent sobretot les dones les qui més demanen informació, més freqüent els dilluns, i gairebé en el 80% relacionades amb homes.

En general, la percepció dels riscos en els consumidors sol ésser baixa, tot i que les noies els tenen més en compte. Els adolescents contribueixen a la difusió de diferents “mites”: que el porros són més sans que el tabac; que la cannabis no és una droga i que les borratxeres són “normals”. Els que menys surten a la nit, són els més receptius en la valoració dels rics. No es percep preocupació per mantenir relacions sexuals esporàdiques sota els efectes de les drogues, tot i que saben que poden disminuir les precaucions respecte al sexe segur.

Les actuacions de formació en reducció de riscos i prevenció dirigides als treballadors del món de la nit han tingut bona resposta i interès per part dels implicats i incideixen positivament per a tenir una nit més segura.

8.3.2 Sanitàries

Quan els consumidors o algú del seu entorn consideren que la relació amb una o varies substàncies no és satisfactòria perquè comencen a aparèixer problemes, abans de demanar tractament solen intentar reduir el consum o deixar-lo. Les estratègies són varies: deixar de sortir o fer-ho amb menys assiduitat; canviar de grup d'amics; trencar amb la parella (si té un consum més elevat); deixar de vendre, i fins i tot anar a viure a un altre lloc on no hi hagi tantes oportunitats de festa.

La família (els pares quan són més joves, la parella en altres casos), sol pressionar per anar a algun centre de tractament. Sol ésser quan han fracassat en l'intent de deixar-ho o sense haver-ho intentat quan consideren que és necessari. En molts casos, és perquè han percebut l'existència de diferents problemes: deutes, malestar i tensió familiar, agressivitat, junt a problemes de salut. Els problemes de salut no són la causa única excepte quan hi ha un ensurt important (arítmia, embòlia, etc.).

Alguns es dirigeixen a centres d'atenció primària, altres van a centres especialitzats.

Augmenten les borratxeres i comes etílics que requereixen atenció d'urgències, sobretot entre els adolescents i les noies. Es donen els caps de setmana i especialment a l'estiu o en festes molt assenyalades. L'alcohol segueix essent la substància que provoca el major nombre d'atencions a urgències durant el cap de setmana, molts cops per accidents. El consum abusiu també acostuma a estar associat amb altres substàncies (predomina la cocaïna). Durant la setmana, l'edat de les persones ateses és superior a la dels del cap de setmana.

Continuen disminuint les urgències relacionades amb el consum de GHB i Ketamina (no en les noies), molts dels consumidors ja no s'alarmen per episodis que abans acabaven a urgències i que ara resolen entre ells, descansant i esperant que desapareguin. Malgrat tot, la majoria dels consumidors més experimentats ha patit algun episodi negatiu o coneixen a algú que l'ha sofert. Alguns locals no col·laboren quan apareixen aquests episodis per por al tancament, sobretot quan el permís respon a altres activitats ("afters").

Es mantenen les urgències de cannabis en menjars (pastissos) i les de consums de bolets al·lucinògens (escasses). Augmenten les de cocaïna, homes entre 20 i 35 anys, consumidors inexperts que s'espanten davant dels símptomes: taquicàrdies, crisis d'angoixa o pànic. També consumidors experimentats que han augmentat considerablement el consum i els hi apareixen episodis d'aquests tipus durant la setmana.

Els professionals sanitaris relacionats amb els serveis d'urgències segueixen creient que es necessita formació en el camp de les drogues per als sanitaris d'aquests serveis, ja que les demandes d'atenció augmenten els caps de setmana i en èpoques de vacances, coincidint amb la major inestabilitat del personal sanitari (augment de la precarietat, substitucions).

Es mantenen els dispositius assistencials en festivals i concerts amb resultats molt positius, tant des de la vessant preventiva, com en relació a les actuacions i derivacions dels casos més aguts (urgències). També algunes discoteques i "afters" han millorat els serveis d'atenció sanitària de primers auxilis. Els professionals creuen que malgrat tots els avenços cal seguir amb aquestes pràctiques.

Augmenta el nombre de fumadors de tabac que intenten deixar-ho, molts sense èxit. Una minoria ha demanat tractament, altres ho fan per compte propi disminuint la quantitat de cigarretes o substituint el tabac per algun porro (en els fumadors de cannabis).

Augmenten les referències a intents de deixar l'alcohol, la majoria reduint les sortides festives.

Augmenta el nombre de consumidors de cannabis que demanen tractament. La major part no ho fa per evitar sancions administratives, que era el més estès. Solen ser consumidors diaris, amb uns anys de consum i que relaten problemes de concentració al treball, també, a vegades relaten problemes a la relació de parella. Tenen dos perfils: un el d'homes entre 30-40 anys que demanen ajuda directament; l'altre, joves al voltant dels 20 anys, que actuen pressionats per la família, especialment quan no rendeixen en els estudis o quan veuen que el consum és dóna fora del temps d'oci.

Segons els professionals sanitaris, l'augment més important d'episodis negatius s'ha produït entre consumidors de cocaïna. Tot i que molts en els primers moments en que apareixen els problemes solen negar-los, ja que creuen que controlen el consum. Hi ha més episodis de problemes per dormir, d'atacs de pànic, de taquicàrdies, d'estats depressius i d'ansietat. En una minoria d'infarts i d'embòlies.

Creixen les demandes de tractament per consum de cocaïna. La majoria de les vegades associat al d'alcohol, i pressionats per l'existència d'algun altre problema (econòmic o legal). Ha canviat el perfil dels que donen aquest pas. Continuen arribant als centres de tractament els homes d'uns 35 anys, de situació benestant i entre 5 i 10 anys de consum, però a més, està arribant un grup d'edat més baixa (entre 25 i 30 anys) que consumeixen des de fa uns 3 anys. Són una minoria però també apareixen sol·licituds de joves d'uns 20 anys. Aquests nous sol·licitants, arriben abans al tractament perquè tenen més pressions familiars i probablement menys diners.

Entre els professionals no hi ha acord envers la causa dels problemes psicològics (patologies duals i psicosis) que presenten alguns consumidors de cocaïna que demanen tractament. La majoria, però, creuen que aquestes patologies eren prèvies al

consum, i que la cocaïna les fa aflorar o les precipita; altres, creuen que són conseqüència directa del consum.

Poc a poc els centres d'atenció a les drogodependències es van adaptant als nous perfils de consumidors, desvinculant-se de la imatge negativa que tenien referida als clients més marginals (heroinòmans). Cal insistir en la necessitat de cercar noves estratègies de tractament que responguin als nous perfils, i no als dels heroinòmans.

Creix la sol·licitud de tractament a comunitats terapèutiques i en alguns casos genera llistes d'espera (cocaïna).

8.3.3 Econòmiques

L'augment de la despesa és també per a molts joves components de les xarxes una conseqüència negativa no només del consum de drogues sinó de l'assiduitat a sortir de festa. Diferents estratègies poden servir per tal de frenar la despesa: tractar d'obtenir descomptes per entrar a les discoteques; consumir convidats; buscar feines per tenir més diners; demanar més diners a la família o als amics; fer-se amics dels traficants per tal d'obtenir millors preus o, en alguns casos, començar a vendre als amics iniciant activitats de tràfic a petita escala. Una minoria ha disminuït les sortides de festa.

Segueixen les referències a les deutes concretes entre joves i entre aquests i els traficants, la qual cosa genera problemes en l'entorn més immediat del jove consumidor: amics, parella o pares.

8.3.4 Les lleis i els conflictes

Als dos darrers informes fèiem esment del fort descens dels relats de conflictes i baralles. Enguany, malgrat continua la tendència a la disminució dels conflictes, encara hi ha alguna referència a baralles entre joves o grups, especialment a zones on l'afluència de gent és més gran. La major part es refereixen a enfrontaments concrets, més o menys greus, entre nois, especialment adolescents, per motius molt diversos però sobretot per les noies. Molts dels conflictes estan relacionats amb el consum abusiu d'alcohol.

La conflictivitat i la violència relacionada amb els grups d'adolescents de barri sembla que està desapareixent, especialment a les ciutats més grans. Malgrat això, s'han donat enfrontaments ocasionals provocats per adolescents i joves etiquetats com a més violents. L'augment del control a l'entrada, a dins i als voltants dels locals (tant la seguretat privada com la pública) i el canvi en la imatge i les actituds dels joves en les sortides del cap de setmana han influït en la disminució dels problemes.

La tasca del personal de seguretat als locals, tant a l'accés com al interior, segueix millorant. No hi ha tants conflictes a l'entrada dels locals, tot i que els adolescents i tots aquells que se'ls hi nega l'accés ho intenten tot per tal d'entrar. A l'interior, per evitar baralles, molts locals intenten actuar de manera que tinguin poc impacte, prevenint-les, i en el cas que apareguin, les intervencions es dirigeixen a minimitzar-les. Els locals més petits no solen tenir personal de seguretat, malgrat la llei, ja que els hi significa una despesa molt elevada i prefereixen exposar-se a les possibles sancions.

Els locals segueixen intentant disminuir els conflictes i sancions, així com evitat el soroll a la sortida i reduir l'impacte dels clients sobre els veïns, especialment a partir de la matinada.

Han disminuït les referències a conflictes i diferents problemes als "afters". Els pàrkings i llocs propers als locals són espais on també ha augmentat la vigilància i la pressió policial, tot i que alguns d'ells, són un punt de trobada i consum, per la qual cosa poden sorgir conflictes.

Segueixen els controls a alguns consumidors en els espais públics i les multes, però en alguns llocs davant l'increment del consum de manera oberta (cannabis) s'opta per actituds més permissives. No tant amb els consumidors d'heroïna que s'han desplaçat a la ciutat després del tancament de Can Tunis.

La prohibició del consum i venda d'alcohol als menors de 18 anys no evita que els adolescents aconseguen beure, i que a vegades prefereixen fer-ho en espais públics per a evitar les pressions. Perseguir als joves que beuen al carrer no sembla que sigui la manera més adequada per a evitar determinats riscos, i algunes de les actuacions són més per acontentar la opinió pública que per resoldre la situació generada.

La pressió i el control de la policia sobre els locals i espais propers a determinades zones d'oci nocturn de les ciutats no acostumen a dissuadir per deixar de sortir de festa o retirar-se abans a casa. Però si que pot produir el desplaçament a d'altres locals en zones més allunyades i insegures, augmentant la probabilitat d'accidents de trànsit i els conflictes derivats d'enfrontaments o, també, afavorir que la gent es quedi al carrer en zones habitades amb els problemes de sorolls i molèsties veïnals que això comporta.

Han augmentat els controls per part de l'Administració als locals: més inspeccions, control dels permisos d'obertura, i control dels horaris de tancament. Ha significat un augment de les denúncies, sancions i tancaments. En alguns llocs s'han produït després de l'aparició de problemes que generen alarma, la resposta ha estat més control policial i administratiu. Hi ha hagut una atenció especial en alguns llocs de platja, als "xiringuitos" i als "afters".

Han disminuït les queixes veïnals, especialment a les ciutats, malgrat són encara presents sobretot a les zones properes als llocs d'oci o a espais públics on la presència d'adolescents és més visible. El soroll, els petits aldarulls, les actituds provocatives, les deixalles, els petits robatoris, acostumen a ésser els problemes que generen més queixes.

Continua l'augment del control i la presència policial a les "raves". Els darrers anys, les intervencions generalment es limitaven a controlar l'organització de les festes, evitar conflictes i, sobretot, vigilar les carreteres o sortides dels pobles que donen accés als diferents recintes on s'organitzaven. Enguany han augmentat les referències a multes i a la confiscació dels equips de só. Són minoritaris els conflictes generats amb els assistents.

8.3.5 Accidents de trànsit

La utilització del vehicle privat predomina sobre el transport públic o el de les discoteques, sobretot en desplaçaments fora de les ciutats, la qual cosa està relacionada amb la importància que tenen el cotxe i la moto per als joves com a elements simbòlics (prestigi, independència, velocitat, risc) i també pels inconvenients i dificultats

per arribar a la majoria dels locals per la manca de mitjans de transport públic. Hi ha molts locals d'oci (a grans ciutats i comarques) que no estan comunicats amb la xarxa de transport públic i als quals també és difícil trobar taxi, i per diferents raons, els esforços dels locals i institucions per facilitar un millor accés i reduir els riscos no sempre tenen èxit, però tampoc són suficients per a cobrir totes les zones.

A les ciutats mitjanes hi ha més queixes per la manca de transport públic nocturn. En aquells casos que existeix sol tenir bon nombre d'usuaris. A Barcelona, la diversitat en les maneres de desplaçar-se per a sortir de festa augmenta gràcies als serveis nocturns d'autobús i de metro, a més hi ha més joves que van a peu, amb bicicleta o amb taxi.

Alguns cops es fan desplaçaments més llargs i per carreteres pitjor senyalitzades a la matinada, quan les festes es realitzen a espais oberts ("raves"). Els horaris de tancament de discoteques i "afters" també acostuma a augmentar els desplaçaments i els accidents, que són més freqüents a la matinada del dissabte i sobretot del diumenge, tant dintre de les ciutats (desplaçaments curts) com a les afores o entre pobles i ciutats. Quant aquesta darrera circumstància, les coses poden empitjorar quan en una distància no molt llarga els horaris de tancament són diferents i en algun lloc resta un local obert, al qual hi van els que no volen retirar-se.

És bastant comú que els joves no considerin en la justa mesura el consum d'alcohol i de drogues il·legals com un factor de risc per conduir, més en el context de la festa. Contràriament, alguns pensen que el consum d'algunes drogues pot afavorir la conducció, especialment la cocaïna quan es dona un alt consum d'alcohol; també apareix alguna referència en el mateix sentit amb la utilització

d'èxtasi per a baixar els efectes de l'alcohol. La majoria es refia de la seva capacitat per conduir tot i prendre drogues, i desconfia si no és ell qui condueix.

Gran part dels accidents i ensurts als que es refereixen els informants estan relacionats amb el consum d'alcohol, i en alguns casos apareix mesclat amb altres drogues. Els ensurts i accidents han augmentat especialment entre els que tenen un consum més elevat i allarguen més el temps d'oci ("raves", "afters", discoteques i estiu). Aquestes experiències negatives no sempre tenen com a efecte deixar de conduir sota els efectes de les drogues, més aviat es limiten a afavorir comportaments que consideren "més prudents" i que objectivament no sempre ho són.

Els més grans, els que consumeixen menys i no fan sortides llargues tenen una actitud més prudent en els desplaçaments. Alguns prefereixen desplaçar-se caminant a zones d'oci de les ciutats, descansar fins que baixen els efectes del consum abans de tornar a casa conduint, anar amb un amic que condueix i no consumeix o en consumeix menys, agafar un taxi o transport públic per tornar a casa, quedar-se a dormir a casa d'un amic o altres comportaments que eviten el risc d'accident.

Els controls d'alcoholèmia han augmentat. S'observa que aquest fet incideix contradictòriament en els comportaments dels joves: d'una banda, propicia estratègies com descansar abans de conduir, conduir més les noies; d'altra, cercar vies alternatives als controls, avisar-se amb els telèfons mòbils de l'existència de controls i de quan s'aixequen. Els joves semblen més preocupats per la possible retirada del carnet de conduir (també per les multes), que per la seva seguretat.

En alguns llocs d'oci a la nit, s'han realitzat programes de prevenció d'accidents de trànsit, com la mesura voluntària del grau d'alcoholèmia, aquest tipus d'acció es valora pels joves com a molt positiva. La figura del conductor "assignat" no sembla tenir predicament en les nostres contrades, els joves pensen que el que no beu no es diverteix. Tampoc hi ha hagut massa difusió d'aquesta alternativa.

Alguns grups de joves quan duen a terme "comiats de solters" lloguen en comú taxis, autobusos o microbusos. En canvi, aquesta pràctica no s'estén a d'altres sortides tal vegada perquè els cotxes privats tenen per a ells molta importància. Caldria estendre aquest comportament a més sortides que per diferents raons impliquen un risc elevat.

Alguns professionals creuen que com que no hi ha controls per a esbrinar el consum d'altres substàncies en alguns accidents en que el conductor ha donat negatiu per alcohol, no se sap realment la incidència d'altres drogues en els accidents, que per a ells pot ésser rellevant.

A **l'enquesta** en discoteques i "afters" s'observen diferències estadísticament significatives entre els que condueixen i els que no condueixen pel que fa al consum d'alcohol. Així, entre els que condueixen hi ha una menor proporció de bevedors d'alcohol (68%) que entre els que no condueixen (80%), i menys bevedors de begudes d'alta graduació (52% versus 65%). No obstant, cal destacar que tot i això dues de cada tres persones que condueixen beuen alcohol (la majoria destil·lats), i al voltant d'un terç dels conductors han pres altres drogues. Però entre el conduir i el consum d'altres drogues no hi ha diferències estadísticament significatives, la qual cosa ens indica que no hi ha gaires diferències

entre els consums dels conductors i dels no conductors (a diferència del que passa amb l'alcohol). Totes aquestes dades són similars a les del 2003.

A més a més, cal tenir en compte que els conductors representen la quarta part de la mostra, i que un 50% del total d'enquestats són passatgers que van amb aquests conductors en vehicles privats (cotxes i motos). Si la distribució d'aquestes característiques fos uniforme (és un supòsit), tindríem que la majoria dels enquestats es desplaçaria en vehicles conduïts per algú que ha begut alcohol, i una bona part per algú que, a més, ha pres altres drogues.

La sèrie de dades d'enquestes mostren una tendència a la disminució del consum de drogues i d'alcohol entre els conductors, tot i que durant els darrers tres anys la situació s'ha estancat a uns nivells similars.

En l'enquesta de discoteques i "afters" un 11% dels enquestats ha patit un accident de trànsit en els darrers mesos (el 2003 fou un 12%), mentre que un 45% afirma que algú proper ha patit un accident de trànsit en el mateix període (el 2003 fou quasi el 50%). En l'enquesta a centres docents es va fer la mateixa pregunta, i un 2% dels enquestats ha patit un accident de trànsit en els darrers mesos (el 2003 fou un 4%), mentre que un 31% afirma que algú proper n'ha patit algun en el mateix període (el 2003 fou un 34%).

8.3.6 Riscs i diferències segons sexe i gènere

Ja a l'Informe 2000 assenyalàvem que malgrat que les dades estadístiques sobre consums i gran part de la literatura no establien massa diferències entre homes i dones, ni en la percepció del risc i

en les estratègies per a minorar-lo, ni molt menys en els nous consums de drogues, nosaltres havíem trobat indicis de que hi havia comportaments diferenciats per gènere, els quals calia continuar estudiant.

Per això, des del 2001 ha estat un dels objectius prioritaris l'observació d'alguns comportaments i característiques específiques i diferenciades entre homes i dones. Malgrat la variabilitat observada en el conjunt de les dones, igual que en el cas dels homes, és força gran, anem trobant elements dignes de ressaltar.

Es manté la constatació que, en general, les dones són més prudents¹⁹ respecte als consums, s'inicien a edats similars a les d'ells (sobretot respecte alcohol, cannabis i tabac), fan consums similars a l'inici però quan el consum continua, elles majoritàriament fan un ús més restringit, controlat i intentant reduir els riscos més que ells. La qual cosa fa que, en general, redueixin o mantinguin els consums en nivells més moderats, prenguin més precaucions respecte les conseqüències no desitjades i s'amaguin més o no exterioritzin tant el consum (de totes les drogues; fins i tot de l'alcohol). També fan menys mescles. La diferència vindria donada en el tabac: no tenen cap reserva en fer públic el consum de tabac que és similar al dels homes.

Algunes no consumeixen drogues il·legals, es limiten al consum de tabac i alcohol. El consum d'alcohol acostuma a ésser de menys graduació, fan menys barreges i consumeixen menys quantitats i amb menys freqüència.

¹⁹ Saben "nedar i guardar la roba" molt més que ells.

Les que consumeixen drogues il·legals s'inicien en gran part invitades pels homes. Tenen menys curiositat, o més por, per a consumir drogues noves, tant les clàssiques (cocaïna, èxtasi) com per a la resta.

La relació amb el mercat (a qualsevol nivell) és molt més restringida i anecdòtica. Compren menys i són més invitades. Apareixen casos de noies que venen, però són una minoria.

Tenen menys problemes aguts derivats del consum d'alcohol i de drogues il·legals. Però són molt influenciades pels parells homes. Hi ha professionals que afirmen que alguns problemes d'addiccions de les dones es deuen directament a la relació de dependència amb la parella. Molts cops les noies incorporen el patró de consum del seu noi, sobretot en els joves que més surten. Cal tenir en compte que elles reben més invitacions per part dels nois, especialment en el cas de la cocaïna.

En general, totes tenen més control familiar, especialment les més joves i les dels barris perifèrics. No estan tanta estona als espais públics (carrers, places), ja que moltes famílies encara continuen diferenciant la permissivitat entre homes i dones. En general, acostumen a tenir més responsabilitats i obligacions domèstiques. Les més grans són més independents.

Acostumen a sortir amb menys freqüència i quan surten es retiren abans, per això a determinades hores l'ambient en certs locals és majoritàriament masculí, la qual cosa les frena més a l'hora d'assistir-hi, i fa que prefereixin altres contextos de festa on no se sentin abordades, a partir d'unes hores concretes.

Sembla força estès el costum dels homes de deixar a les núvies a casa i continuar la festa. De vegades això implica el consum de drogues il·legals (cocaïna i altres) sense que elles ho sàpiguen.

Elles solen disposar de menys diners (excepte quan treballen i les de més edat) i prefereixen diversificar les despeses en altres consums (roba i d'altres elements relacionats amb la moda). Tenen menys restriccions per accedir als locals, paguen menys i en determinats llocs entren sense pagar, com a reclam dels clients masculins.

La relació de parella significa per a alguns homes la reducció o abandó del consum de drogues il·legals, a més de la reducció de la freqüència de sortir de festa a llocs de nit, augmentant les festes privades (cases i altres llocs). Elles deixen abans tot tipus de consum de drogues. Compartir les pautes de consum és un tret important en la parella. En algun cas les incompatibilitats en aquest aspecte ha significat el trencament.

En general, tret de contades excepcions que es caracteritzen per tot el contrari, acostumen a tenir els límits més clars, fan un ús més restringit, controlat i intenten reduir els riscos més que ells.

A l'hora de conduir de nit al tornar a casa, són més responsables; a més, utilitzen més el transport públic.

Són menys conflictives i és molt rar que estiguin implicades en algun conflicte, baralla o aldarull. Son més receptives a les actuacions preventives (demanda d'ajuda, informació), tant cap a les actuacions més generals (campanyes, xerrades), com a les realitzades per grups d'iguals als locals d'oci.

Entre els homes es manté, amb pocs canvis, la percepció de què si les dones consumeixen és molt més fàcil iniciar o mantenir relacions sexuals amb elles. Per això hi ha noies que per consumir prefereixen espais on no es sentin tan intimidades o assetjades i que les relacions amb el nois siguin de proximitat, ja que quan consumeixen reben més propostes o les pressionen més.

El consum de qualsevol substància quan ho fan les dones genera més alarma que quan ho fan els homes, tant si es tracta d'alcohol com de les altres drogues. Els homes, quan elles continuen en el consum, solen mirar-les amb una certa ambigüitat, i creuen que és un comportament poc prudent. Davant això, elles miren d'amagar els efectes o disminueixen el consum.

Es reafirma que on les diferències són més clares, és degut a una certa agressivitat relacionada amb l'estètica masculinitzada per la presència de valors i pràctiques més masclistes en els homes.

Malgrat en general, com veiem, elles tenen un comportament i actitud més prudents, cada vegada són més les dones que tracten d'equiparar-se als comportaments i actituds dels homes, fins i tot per a superar-los.

Enguany segueix apreciànd-se amb més claredat que en les noies adolescents o més joves, les diferències respecte als consums són menors ja que s'apropen més als patrons de consum dels seus parells nois.

Respecte les relacions sexuals en els contextos de festa elles també tenen més en compte els riscos, ja que, no ha canviat la percepció de que la responsabilitat dels efectes indesitjables (malalties de transmissió sexual i embarassos) és d'elles.

8.3.7 Riscs segons edat

En els anteriors informes, com en la qüestió de les diferències segons sexe, vam començar a considerar les diferències segons l'edat, ja que hem vist que és una variable que ajuda a explicar i matisar les diferents percepcions, actituds i comportaments.

Els **adolescents** (14-17 anys), són els que donen més importància al sortir i al consumir drogues per a sentir-se més iguals als joves. En la seva situació, entre la infància i la joventut, determinats comportaments són els que els defineixen i situen més propers als joves, que és el que volen simbolitzar. Per això retardar l'hora de tornar a casa i començar a consumir drogues forma part del ritual de transició a la joventut, i molts cops s'exterioritza vanagloriant-se dels consums davant dels parells.

Tenen un poder adquisitiu més baix, i en alguns locals tenen més problemes per accedir-hi i per beure alcohol. Van més a llocs d'ús públic (carrers, places), tot i que quan poden van a discoteques, un altre dels símbols que marca el ritual de pas cap a la joventut.

Els controls en l'accés als locals d'oci continuen intensificant-se. La venda d'alcohol en alguns llocs és restrictiva com obliga la llei, en altres no tant. Augmenta el consum d'alcohol al carrer i a llocs més o menys propers als d'oci.

Els adolescents es mouen amb grups més nombrosos, utilitzen més els transports públics i viatgen amb parents o amics més grans. Fan els itineraris més curts i les sortides de menys durada, tot i que en

algun moment, i donada la importància que donen als comportaments dels joves, segueixen les seves pautes.

Quan es deixa l'adolescència i es guanya amb autonomia hi ha un període d'intensificació de les sortides i consums. Determinades substàncies (cocaïna) marquen la nova situació.

A partir dels 25 anys, no solament per l'edat, sinó també quan es comencen a assumir més responsabilitats socials i quan apareixen relacions de parella més estables, s'aprecia una disminució de les sortides, en quantitat i intensitat; s'està menys temps fora de festa i disminueixen els consums de drogues. Hi ha una minoria que tot i superar aquesta edat, si no assumeixen més responsabilitats, poden intensificar els comportaments relacionats amb les sortides de festa i amb el consum de drogues. Aquest darrer grup ha augmentat el seu pes considerablement aquest any.

Alguns, de més edat i que continuen introduïts en l'ambient de festa, no surten el dissabte a la nit i a la matinada s'aixequen i van a "afters" o "raves".

9 MERCAT

Reiterem que l'estudi del mercat no constitueix un objectiu prioritari de l'Observatori, ni tan sols l'estudi de les xarxes de distribució a petita escala. No obstant això, la informació recollida des de l'any 1999 respecte a l'estructura d'aquestes xarxes, d'interès per a salut pública, segueix essent vàlida, i no trobem variacions importants respecte a les afirmacions fetes als informes anteriors²⁰, dels quals oferim un resum.

Segueixen vigents els tres nivells de venedors descrits aquests anys, atenent a la seva implicació en l'estructura del mercat: de nivell baix, de nivell mitjà i els traficants més "institucionalitzats".

Els de nivell baix solen ésser consumidors que s'impliquen en la venda per a sufragar el seu consum, i alguns per a mantenir un cert nivell de despesa en l'àmbit de la festa. Per això alguns quan volen deixar el consum deixen també les activitats de venda.

Aquest any s'aprecia una major implicació dels més joves en el nivell baix de venda i d'algunes dones. També ha augmentat la activitat de venedors de procedència extracomunitària (haixix i cocaïna).

Alguns adolescents compren el haixix en grup per a aconseguir un preu més baix. És freqüent distribuir-lo en parts iguals per al consum individual i deixar una part per a vendre als companys i coneguts. D'aquesta forma no tenen que renunciar a altres despeses. Amb aquesta pràctica contribueixen a augmentar l'accessibilitat.

²⁰ Vegeu més informació en els informes anteriors.

A principis de mes es quan més vendes de cocaïna es fan, a finals de mes les vendes solen disminuir.

La venda segueix sense massa variacions: dins dels locals d'oci; a les proximitats dels locals d'oci; al carrer en el sentit més estricte; per telèfon mòbil; a pisos particulars i al domicili particular del comprador.

Els traficants han passat d'una certa especialització en una o unes substàncies concretes als que ofereixen més varietat. És freqüent entre els que solament venien cannabis que molts d'ells hagin incorporat també la cocaïna.

Es manté l'oferta de totes les substàncies sense massa canvis a excepció feta de distorsions conjunturals de curta durada, les quals són més apreciables en les substàncies més minoritàries que sofreixen més fluctuacions. Els venedors coincideixen en que les substàncies més venudes són en primer lloc la cannabis (haixix i marihuana) i després la cocaïna.

La distribució segueix canals molt diversos la qual cosa facilita una bona accessibilitat a totes les drogues. Els preus semblen estabilitzats, fluctuen poc. La demanda pot generar un augment del preu d'unes substàncies o d'altres en moments concrets: al final de la nit acostumen a pujar els preus, quan en un espai hi ha més demanda que oferta, en esdeveniments especials (concerts i festivals, cap d'any) i quan les vendes es fan a estrangers.

Es mantenen les tendències assenyalades l'any passat en relació als informes anteriors:

L'augment de l'oferta d'èxtasi en càpsules i pols, de bolets i d'altres al·lucinògens naturals i de marihuana.

Les referències a activitats d'autocultiu, principalment de marihuana i, secundàriament, de bolets al·lucinògens. Aquest any sobretot en relació a la marihuana el creixement ha estat molt més intens, no solament entre membres de les xarxes sinó també en el món dels joves en general. La popularització del cultiu de marihuana es dona tant a l'interior com a l'exterior, alguns ho fan per a vendre.

Les “smart i grow shops” continuen en una situació ambigua, des del punt de vista jurídic, ja que no és clar si es consideren llocs de venda de productes legals o il·legals. Continuem pensant en les seves possibilitats per a portar a terme intervencions des de salut pública, més amb l'augment de l'interès per les substàncies naturals que està generant una constant afluència de joves, demanant productes i informació. En aquest sentit, la relació de confiança que s'estableix entre venedors i clients afavoreix compartir informació envers els productes, dosis i efectes, especialment entre els més joves, que també arriben a demanar informació sobre substàncies il·legals de les quals només han “sentit a parlar” en el cercle d'amics.

Augmenta la venda de begudes als carrers de Barcelona i en llocs de concentració de joves (festivals, etc.), sobretot de llaunes de cervesa. Solen oferir les begudes fresques i a preus més baixos que als locals.

10 CONCLUSIONS

Oferim de manera resumida els temes més importants tractats al llarg de l'informe. Des de 1999 l'Observatori és un sistema d'observació permanent i alguns aspectes no han variat, per tant, per facilitar la utilització i la lectura, en aquestes conclusions recollim conjuntament els nous aspectes d'aquest any i els que considerem consolidats.

Aquest any s'aprecien amb nitidesa un ventall de canvis, la majoria d'ells prevists al darrer informe, tot i que alguns han tingut més pes del que podíem predir. Tots han estat contrastats gràcies a la comparació de mostres i la triangulació de les dades, i malgrat els abordarem en aquestes conclusions, volem ressaltar i introduir ja els més significatius:

Creixement molt notable respecte els anys anteriors del consum de cannabis (especialment marihuana) i cocaïna. Increment de la difusió dels bolets. Tendència a l'estancament de la resta de substàncies.

Augment de les sortides festives i dels consums de drogues dels majors de 25 anys i dels adolescents.

Creixement dels episodis de tractament relacionats amb cocaïna i cannabis.

Popularització dels "afters" com a espais plenament integrats en els itineraris d'oci.

10.1 Condició juvenil i estils

1. Es manté l'heterogeneïtat d'estils i tipus de música preferits pels joves. Aquest any s'està produint un increment de les músiques més comercials, però continua la varietat d'ambients musicals diferenciats en molts dels espais d'oci.
2. Els estils juvenils, molt heterogenis, en pocs casos estableixen diferències significatives quan es relacionen amb la resta de variables: oci, consums i comportaments de risc.
3. Segueix l'augment dels comportaments consumistes, no solament respecte les drogues, sinó en relació al món de la moda i de l'oci.

Temps, espais i llocs

4. Continua augmentant la diferenciació entre els espais i temps formals - informals. Aquest fet es fa palès en les variacions d'activitats entre els dies feiners i festius: durant la setmana l'àmbit relacional és més íntim i proper; el cap de setmana més grupal, intens i mercantilitzat.
5. Els itineraris dels joves tenen relació amb les activitats, els consums, l'oferta d'oci, el lloc de residència, l'estructura dels grups en què surten i tot un ventall d'elements culturals presents en les seves elaboracions vers el fet de sortir i la festa.

L'oferta d'oci està molt centrada als locals descrits a l'informe (bars, pubs, discoteques i afters) i existeixen poques alternatives atractives per als joves. La majoria ha assumit que divertir-se implica fer-ho en els circuits existents.

6. El nombre de les sortides, la durada i els itineraris s'intensifiquen amb la major disponibilitat de diners. La importància del lleure i del consum incideix en que els joves acceptin ofertes de treball precàries, i que alguns opten per implicar-se en activitats de venda de drogues a petita escala.

7. Els consums de drogues, les sortides i la variabilitat d'itineraris, també responen a ritmes temporals diferenciats. Es concentren els caps de setmana i augmenten a l'estiu, en festes i dates especials, malgrat que ni tots els joves, ni tots els adolescents, surten cada cap de setmana, i molt menys tots els dies d'aquest període de temps.

8. La nit del dijous s'aproxima a les del cap de setmana, la del divendres i sobretot la del dissabte és quan surten més joves, la festa es perllonga més (fins el matí del diumenge o més tard), els desplaçaments són més llargs i on es concentren els principals consums de substàncies legals i il·legals. El diumenge és per a molts un dia de descans per recuperar-se de les sortides.

9. A l'estiu i sobretot a les vacances, hi ha més temps lliure que afavoreix canvis de lloc de residència, de relacions i un augment dels consums, tot això influenciat per l'amplia oferta d'activitats i espais d'oci. Es difon un model de turisme juvenil que aprofita les vacances per anar a llocs de platges, a la muntanya i/o per assistir a concerts i festivals.

10. Es manté la tendència a augmentar la freqüència i allargar la durada de les sortides "de marxa" en els que surten amb més assiduitat. Els homes són els que fan itineraris més variats i desplaçaments més distants i, en general, d'una durada més llarga.

11. La presència de diferents grups de joves als espais públics, en general, no genera competència ni conflictes rellevants amb altres ciutadans i moltes vegades denota la necessitat que tenen de llocs de reunió.

12. El consum d'alcohol als espais públics és minoritari i no es correspon amb l'anomenat "botellón", tal com es produeix a altres llocs de l'Estat, ja que són grups molt reduïts i no es concentren en un espai delimitat. Sembla més una estratègia als preus dels locals i en certa manera té a veure amb l'impacte que ha tingut el fenomen als mitjans de comunicació.

13. Creix la tendència dels joves a fer gran part de les activitats d'oci de cap de setmana dintre de locals.

14. Els "afters" segueixen estant de moda. Hi ha un augment dels joves, sobretot nois, que hi van quan volen allargar la festa i "la marxa". En aquests espais s'intensifiquen i es produeixen innovacions dels consums.

15. Les "raves" estan consolidades com un espai més d'oci. Enguany han rebut més pressió policial, fet que ha generat que es busquin espais més ocults, de més difícil accés, i que la difusió sigui més restringida.

16. "Raves", festivals i "afters" augmenten i comporten riscos afegits. Els principals són: deficiència de mesures de seguretat; sessions més llargues, la qual cosa potencia l'augment i la intensitat dels consums; desplaçaments més llargs i perillosos, a llocs sense transport públic i fins i tot de difícil accés; augment de l'aforament ja que poden congrega molta gent; experimentació i fàcil accés a

noves substàncies per joves que no sempre tenen prou informació (coneixement).

17. Augmenten les referències a espais privats (cases particulars, segones residències, locals llogats) com llocs d'oci i consum. Són espais complementaris a la llar familiar, als locals d'oci convencionals i al carrer.

18. Les cases "okupades" tot i ésser un lloc de referència per als joves "alternatius" i rebre la visita de joves d'altres estils, sembla que tenen una importància molt limitada en relació a noves pautes d'oci i consum.

Els contextos i les drogues

19. El paper recreacional de les drogues en els contextos relacionals i d'oci es veu reafirmat, així com el caire normalitzat que tenen no solament pels joves consumidors sinó per a la gran majoria del col·lectiu (incloent-hi els no consumidors). Així, els consums de drogues es veuen com a normals i integrats en les pautes de comportament dels joves i, per a ells, les drogues són una mercaderia més. Res a veure amb models de consum més problemàtics (heroïna).

20. La major part de joves consumidors rebutgen i temen les conseqüències de formes de consum problemàtiques, sobretot les referents a les "dependències físiques" i a la "marginalitat". La qual cosa no implica que no n'hi puguin haver o aparèixer d'aquests consums en la població integrada i "normalitzada" que estudiem, però creiem que tenen una dimensió molt limitada.

21. El consum de drogues forma part de la diversió i de la festa. Per a una minoria és central al seu estil de vida, fet que en ocasions els pot ocasionar problemes més o menys greus. Augmenten els joves que identifiquen festa i drogues, és a dir, si les drogues no hi són presents no hi ha festa. Abans aquesta identificació només es donava amb l'alcohol, però ara hi ha una tendència a ampliar-la a més substàncies.

Es perfilen dos models de joves més relacionats amb la festa i el consum de drogues. Un primer, el més estès, el jove que surt amb una assiduitat variable, però no tots els caps de setmana, que fa sortides de durada semblant a la mitjana dels joves, que consumeix alcohol, una part també cannabis i molt ocasionalment consums d'altres drogues. Un segon grup, de joves que surten assíduament (gairebé tots els caps de setmana), que allarguen les sortides i que consumeixen les drogues esmentades si cap amb més quantitat així com estimulants i ocasionalment experimenten amb altres més minoritàries. Evidentment, aquest darrer grup presenta molts més riscos.

22. La majoria dels consumidors utilitzen les drogues legals i il·legals per a augmentar els lligams del grup; millorar-ne les relacions interpersonals i potenciar-les; cercar estats d'ànim individuals segons el context i afavorir el "ritual grupal". Tot i això per a alguns consumidors intensius, amb el temps, el que era viscut com a positiu pot generar problemes, sobretot de caire psicològic i relacional.

23. Assumir altres compromisos (feina, parella estable, més independència en relació a la família) està relacionat amb l'edat i creix a partir dels 25 anys aproximadament, incideix en la disminució de la prevalença en el consum de drogues, però més pels compromisos que per l'edat, ja que hi ha un grup de majors

d'aquesta edat (en augment) que quan no els tenen poden intensificar les sortides i els consums.

24. En general, totes les drogues són valorades positivament pels seus consumidors. Consumir drogues arriba a ésser una activitat per sí mateixa que no requereix cap tipus de justificació, ja que és compatible amb les activitats que més valoren els joves en el seu temps d'oci.

25. Per als més joves consumir drogues pot jugar el paper d'indicador dels canvis de l'adolescència, la qual cosa té a veure amb la vivència d'una certa independència respecte als pares i de major autonomia i llibertat. Els adolescents reben moltes pressions per a consumir, sobretot dins del grup d'iguals, pel caràcter diferenciador i identitari que signifiquen determinats consums en el "ritus de pas" cap a la joventut.

Patrons de consum

26. El consum de les substàncies legals i il·legals es concentra els caps de setmana. Durant els dies feiners un percentatge baix consumeix alcohol moderadament i alguns cannabis (en augment). El consum d'altres substàncies és molt limitat a excepció feta d'esdeveniments especials (aniversaris, festes concretes). Excepte en període de vacances, aquest és el patró dominant.

27. Les nits dels caps de setmana són el temps més important pels consums d'alcohol i altres drogues. Els joves intensifiquen els consums a partir de la mitja nit, sobretot els que més surten i estan més temps fora, els que no tenen altres activitats d'oci, els que tenen feines relacionades amb el món de la nit, els que estan implicats en el mercat i els que tenen més diners. Molts d'aquests trets

predominen en els homes. L'alcohol, el tabac i la cannabis són les primeres drogues consumides en una sessió, després apareixen els estimulants. Al final de la sessió predominen les drogues que relaxen.

28. Durant la setmana els consums són més esporàdics. El tabac presenta menys diferències respecte els períodes temporals (dies feiners – cap de setmana), però com en totes les altres substàncies el consum augmenta el cap de setmana. Quant a l'alcohol, baixa la intensitat, la freqüència i el nombre de consumidors durant la setmana i es consumeix més cervesa i no tants combinats. La cannabis, tot i baixar, hi ha un grup (que està creixent) de fumadors diaris que segueixen pautes semblants a les del cap de setmana. La resta de substàncies es consumeix molt minoritàriament durant la setmana.

29. Les mescles s'han consolidat com una pauta més dels consums. El que els joves busquen amb les mescles és seqüenciar i potenciar els efectes de substàncies que veuen com a compatibles segons allò que les pràctiques i les representacions han implantat en el seu context (i que no necessàriament es corresponen amb els efectes farmacològics centrals de les substàncies i les combinacions).

Drogues

30. En general aquest any segueixen la majoria de les tendències de consum apreciades l'any anterior, però amb més nitidesa.

31. L'alcohol, el tabac i la cannabis segueixen sent les substàncies més valorades, consumides i utilitzades en més llocs i situacions. La cocaïna, menys estesa, s'hi va aproximant.

32. El tabac és el que es consumeix més regularment (no obstant això, hi ha menys fumadors que bevedors). El cap de setmana augmenta el consum tant dels fumadors habituals (intensius) com entre els que tenen consums més baixos i discontinus.

33. L'alcohol és la substància més important en els consums dels joves, ocupa un lloc central i és la que més s'utilitza: es combina i s'accepta el consum sense massa reserves. Està present en tots els itineraris; en totes les edats i estils; en tots els espais d'oci i en tots els esdeveniments especials. L'edat d'inici està baixant. Per a molts adolescents i joves emborratxar-se no és preocupant. Està augmentant la compra i el consum fora dels locals i esdevé quelcom atractiu, pels més joves.

34. Després de l'alcohol (i el tabac) el consum de cannabis és el més estès i aquest any segueix augmentant, especialment el de marihuana. Continua creixent el nombre dels que l'utilitzen a diari, i a més, el consum augmenta els caps de setmana, en nombre, quantitat i intensitat. S'està convertint, com ja ho és l'alcohol, en una substància polifuncional: està en tots els estils, contextos i situacions. Els consums diaris s'allunyen de la pauta de droga de festa i augmenten els consumidors que l'utilitzen per a qualsevol activitat. També augmenten els que volen deixar-ho, i els que demanen tractament perquè perceben problemes, a diferència d'altres anys en que solament ho feien per evitar les sancions administratives.

Creix el cultiu de plantes de cannabis entre els joves de tots els estils i contextos.

35. El consum d'èxtasi en pastilles segueix decreixent: fa uns anys que no està de moda. Tampoc no hi ha el mateix percentatge d'inicis que en els darrers anys, per la qual cosa els consumidors són més

grans. Solament apareix en el context de ball i música electrònica. Creix el consum d'èxtasi en pols ja que molts consumidors el prefereixen en lloc de les pastilles. També s'aprecia el canvi del consum d'èxtasi pel de cocaïna.

36. Als anteriors informes fèiem esment del constant procés de difusió i popularització de la cocaïna, enguany hem constatat el mateix fet però amb una intensitat superior. Apareix, com l'alcohol, el tabac i la cannabis en qualsevol espai de festa i situació, també en àmbits privats. La majoria consumeix de forma discontinua, tot i que creix el nombre dels que, durant un període, la utilitzen habitualment i dels consumidors instrumentals (que no sols consumeixen en contextos de festa). La mitjana d'edat és superior que la dels consumidors de cannabis. L'edat d'inici disminueix. L'acceptació que té en tots els contextos, la difusió entre els més joves i alguns adolescents, en pobles i ciutat petites i la incorporació de dones són factors, entre d'altres, que fan pensar que encara seguirà l'increment en el nombre d'usuaris.

37. El consum de speed segueix estable. Els dos darrers anys es va observar un cert creixement i difusió més enllà dels contextos d'ambient alternatiu (concerts, "raves"). Es limita a consums esporàdics, quasi sempre quan no es pot comprar cocaïna, però hi ha consumidors que prefereixen l'speed com a estimulant.

38. El consum d'al·lucinògens sintètics és molt minoritari i experimental. Els naturals, segueixen en fase d'innovació – difusió. Això, l'any passat era especialment significatiu pels bolets al·lucinògens. Aquest any segueix augmentant i es dona fora dels nuclis subculturals ("psiconautes") i dels experimentadors. També s'aprecia una disminució de l'edat en les experiències iniciàtiques,

certa difusió en contextos de festa, especialment “raves” i festivals i un augment de l'autocultiu.

39. Es manté estancat o decreixent el consum de GHB, com el darrer any, però ara de forma més clara. Gairebé han desaparegut els episodis relacionats amb efectes adversos que arribaven a urgències, no tant en les noies. No sembla tant de moda per la qual cosa no hi ha tantes noves incorporacions.

40. Disminueixen les referències a la ketamina. Es confirma el pronòstic de l'any anterior referent al retrocés. S'aprecia un increment de l'estigmatització dels consumidors més habituals; que són percebuts com “els ionquis de la festa”.

41. La minoritària difusió del 2cb (nexus), i altres substàncies sintètiques sobretot a “raves” i festivals, més enllà dels nuclis d'experimentadors inicials, sembla estancada. Són consums molt minoritaris i no hi ha una oferta constant.

42. La difusió de les substàncies que venen les “smart i grow shops” i que també es poden aconseguir a través d'internet, no desperta massa interès en la gran majoria de joves i molt menys en el context de festa.

43. Han disminuït les referències al consum d'opi procedent d'Andalusia i no sembla estar difonent-se més enllà de cercles minoritaris d'experimentadors.

Efectes de les drogues

44. Es valoren molt positivament els estats de desinhibició i (sobre)estimulació perquè afavoreixen les relacions i permeten aguantar moltes hores en els escenaris d'oci.

45. Alguns problemes i efectes negatius del consum i de "la festa" afecten una minoria de joves de les xarxes. En general, es donen en els que surten més, fan estades més llargues, tenen més diners i són més grans. Alguns es refereixen a aquesta situació dient que "estan enganxats a la festa" i tracten de buscar solucions, sobretot, abandonant durant un temps o de forma definitiva l'estil de vida centrat en la diversió i el consum de drogues.

Conseqüències

46. Els joves es preocupen per conèixer els riscos. Creix la demanda d'informació i els diferents serveis es perceben cada cop de forma més normalitzada, sobretot els dispositius d'informació que actuen en els mateixos escenaris d'oci. Conèixer els riscos no dissuadeix de consumir, però ajuda en les decisions que es prenen, malgrat que no sempre són les que comporten menys riscos però que generen experiències compartides per a la seva gestió.

47. Els possibles riscos que es poden generar a causa del consum no superen les valoracions positives, excepte en algunes dones que són les que mantenen comportaments més prudents.

48. Hi ha un percentatge baix però prou significatiu de joves que no mengen abans ni durant les sortides de "marxa" i entre ells una part consumeix alcohol i altres drogues, tot i que les sessions de sortida

solen ser llargues i tendeixen a augmentar. És tracta d'un comportament de risc.

49. Les conseqüències negatives del consum de drogues (immediates o a llarg termini) no sempre són conegudes o valorades, especialment entre els més joves i en els homes.

50. La família i els amics (sobretot les dones) són els principals agents que demanen atenció mèdica d'urgències o de tractament quan algun consumidor té problemes derivats del consum de drogues.

51. L'alcohol és la substància que provoca el major nombre d'atencions a urgències durant el cap de setmana. El consum excessiu acostuma a estar associat amb altres substàncies (predomina la cocaïna). El perfil correspon majoritàriament a homes amb un ventall d'edats ampli, tot i que creixen les intoxicacions en adolescents i en dones.

52. Quant a la conducció sota els efectes de l'alcohol, com s'afirmava als informes anteriors, és preocupant per l'elevat nombre de conductors que ha consumit alcohol, i perquè una part d'ells, també altres drogues. A més, acostumen a portar com a passatgers a amics i companys de "marxa". Aquí s'han de tenir en compte els desplaçaments entre llocs allunyats entre si i, especialment, durant la matinada, després de llargues sessions de festa.

Els joves no acostumen a considerar en la seva justa mesura el consum de drogues com un factor de risc per conduir. Malgrat les campanyes la seva percepció del risc no augmenta. Contràriament, alguns pensen que el consum d'algunes drogues pot afavorir la

conducció. Es difon la idea errònia de que la cocaïna amaga el positiu d'alcohol en els controls d'alcoholèmia.

Els controls d'alcoholèmia han augmentat i sembla que incideixen positivament en l'adopció de mesures per minorar els comportaments de risc (conduir sota els efectes de l'alcohol: una situació massa freqüent): beure menys o deixar passar el temps abans de conduir; quedar-se a casa d'amics; utilitzar els transports públics; acordar en el grup d'amics que qui condueix no beu; agafar menys cotxes i compartir-los i altres de similars. Certament, la resposta no és uniforme i també és freqüent que els controls d'alcoholèmia, quan se sap on són, el que aconseguen són variacions en les rutes dels desplaçaments (i no necessàriament per llocs més segurs) o avisar-se pel mòbil i esperar a que s'aixequi el control, ja que els joves temen més la sanció que el risc de possibles accidents.

Aquest any disminueix el nombre de conductors i augmenta el dels joves que van d'acompanyants. La figura del conductor assignat (qui condueix no pren res), pot ser positiva, en cas contrari pot augmentar els riscos (més passatgers en un vehicle).

53. Com els dos darrers anys segueixen disminuint les referències a conflictes amb els veïns, per sorolls, aldarulls, concentració de joves i cotxes, no acompliment d'horaris de tancament dels locals. Tots ells més freqüents a l'estiu.

54. Els conflictes en els locals també disminueixen i sobretot es refereixen a situacions aïllades de baralles entre joves que, normalment, són resolts pels serveis de seguretat o pels treballadors dels mateixos establiments sense que hi hagin d'intervenir els cossos públics de seguretat. Han disminuït considerablement les

queixes respecte al comportament d'una part d'aquest personal de seguretat (autoritarisme, agressivitat, respostes violentes desproporcionades) i caldria continuar incidint per a aconseguir que adoptin noves funcions, especialment les preventives (en relació als diferents riscos del context) i les de mediació i resolució de conflictes (sense violència).

55. Els problemes i queixes detectats als locals durant el 2000 i 2001, relatius a les mesures d'higiene i seguretat, han continuat disminuït significativament des de 2002.

Diferències segons l'edat

56. L'edat és una variable que diferencia les activitats i comportaments dels joves. Així els més joves: tenen menys diners i gasten menys; estan més als carrers i places; tenen més problemes per a accedir als locals; surten més aviat i tornen abans; fan itineraris més curts i van a menys llocs; surten en grups més nombrosos. Els consums de drogues augmenten amb l'edat especialment en el grup entre els 19 i els 24 anys.

A partir dels 25 anys, paral·lelament a l'augment de les responsabilitats, decreixen les sortides i els consums, minora el temps de festa o sorgeixen altres activitats d'oci. Malgrat això, es fa cada cop més visible un grup major d'aquesta edat, que no han assumit responsabilitats i que surten i fan consums de drogues amb una certa assiduitat, fins i tot per sobre de la mitjana.

Diferències segons sexe i gènere

57. Es constata que, en general, les dones són més prudentes respecte als consums, s'inicien a edats similars a les dels homes

(sobretot respecte l'alcohol, cannabis i tabac) fan consums similars a l'inici, però quan el consum continua, elles en la seva majoria fan un ús més restringit, controlat i intentant reduir els riscos més que ells. La qual cosa fa que, en general, redueixin o mantinguin els consums en nivells més moderats, prenguin més precaucions respecte les conseqüències no desitjades i s'amaguin més o no exterioritzin tant el consum (de totes les drogues; fins i tot de l'alcohol). La diferència vindria donada en el tabac: no tenen cap reserva en fer públic el consum de tabac i en consumeixen com els homes.

Les dones no fan itineraris de sortida tant llargs, surten menys hores i van a menys llocs. Disposen de menys diners i gasten menys. Són invitades pels homes.

Algunes no consumeixen drogues il·legals, es limiten al consum de tabac i alcohol. El consum d'alcohol acostuma a ésser de menys graduació, fan menys barreges i consumeixen menys quantitats i amb menor freqüència.

Tenen menys problemes derivats de consums intensius d'alcohol i de drogues il·legals.

Tot i això els consums de les adolescents i més joves no es diferencien tant dels que fan els homes de la seva edat.

Mercat

58. Es manté l'oferta de totes les substàncies sense massa canvis a excepció feta de distorsions conjunturals de curta durada. La distribució segueix canals molt diversos i tendeix a articular-se mitjançant xarxes estables, fet que genera una gran accessibilitat a totes les drogues. Els preus semblen estabilitzats, fluctuen poc des

de fa anys, per tant les substàncies resulten més assequibles. De vegades l'augment de la demanda pot generar un canvi, per exemple, al final de la nit acostumen a pujar els preus.

Continua augmentant el nombre de petits venedors. Per alguns està vinculat amb una manera de pagar-se el consum, la festa i altres despeses (roba, sabates). Normalment tendeixen a vendre diverses substàncies més que a especialitzar-se.

59. Segueixen augmentant les pràctiques d'autocultiu, especialment relacionades amb la marihuana. També augmenta la compra de substàncies i productes per al cultiu d'algunes drogues a "smart i grow shops" i internet, sobretot de bolets al·lucinògens.

10.2 Recomanacions

1. En els darrers informes venim insistint en la necessitat de que les actuacions de les diferents Administracions, institucions i col·lectius que intervenen (primàriament i secundàriament) en un mateix territori haurien d'estar plenament coordinades per a portar a terme intervencions complementàries. En aquest sentit, segueix essent bàsic prioritzar políticament i de forma clara quins són els riscos que es volen evitar, per a no caure en actuacions contradictòries.

Com venim mantenint, l'Observatori i aquest informe de l'estat de la qüestió, podria ser un instrument tècnic més que permetés la discussió entre tots els agents per arribar a aquest objectiu.

Transport públic i desplaçaments

2. Com que els joves no valoren amb la justa mesura el risc de conduir sota els efectes de l'alcohol o d'altres drogues, cal treballar aquest fet, sabent la importància simbòlica que per a ells té el cotxe (i pels adolescents la moto).

Cal seguir potenciant totes les mesures (públiques o privades) que evitin als joves desplaçar-se amb vehicles propis. Aquestes mesures s'haurien d'integrar en el conjunt de propostes que es debaten en l'actualitat per a reduir els accidents i que tenen més abast i impliquen a altres sectors. Sembla coherent que a més dels controls d'alcoholèmia, cal implementar polítiques per a fer assequibles els transports públics. Cas contrari, els joves ideen alternatives per a evitar els controls, que no incideixen en disminuir els accidents sinó en evitar les multes.

Hem anat recollint algunes de les mesures, parcials, que no arriben a tots els joves ni a tot el territori, però que han donat resultats i que es podrien difondre:

Allargar l'horari del metro els dijous. Augmentar la freqüència de pas quan hi ha festes multitudinàries.

Millorar els serveis d'autobús adaptant-los als horaris de sortida i tornada. Especialment en zones costaneres i entre comarques o ciutats on es sap que hi ha força desplaçaments de joves.

Potenciar els serveis d'autobusos que alguns consells comarcals contracten a l'estiu i estendre's a altres èpoques de l'any. Quan un autobús no s'omple substituir-lo per un més reduït o taxis.

Col·laborar amb els propietaris de locals o amb les seves associacions per oferir transport als joves usuaris d'una zona (ciutat, comarca), potenciant els serveis que l'Administració o els locals ja ofereixen i creant-ne de nous.

Potenciar aquelles alternatives sorgides dels joves, però que solament apliquen en moments molt especials (i no tots els joves), com el lloguer en grup de autobusos.

Facilitar l'obertura dels locals que estiguin ben comunicats pels serveis públics, o que siguin accessibles des de els centres de les ciutats a peu. Dificultar aquells que es situen a les afores o sense serveis de transport públic. Implementar mesures de control del soroll en els carrers i voltants dels locals per evitar molèsties als veïns.

Seguir potenciant a la sortida dels locals actuacions preventives dirigides a afavorir una conducció més segura (test d'alcoholèmia voluntari, informació, etc.) i estendre els controls d'alcoholèmia buscant la responsabilització de la ciutadania.

Difondre la figura del conductor assignat que s'alterna amb els companys i quan li toca conduir no pren drogues.

Seguir buscant mesures imaginatives i positives com incentiu als propis locals i als joves.

Locals i controls

3. Cal una política clara respecte als locals fent complir les normatives existents. Rigor en la vigilància de les mesures de

seguretat, característiques, permisos per a obrir. Però fer-ho de manera que no afavoreixi allunyar-los del centre de les ciutats o de llocs ben comunicats amb mitjans de transport públic, ja que quan es situen en llocs allunyats i aïllats la ubicació té conseqüències contraproductives: augmenten els desplaçaments en vehicles privats i per tant el risc d'accidents i, en disminueixen els controls veïnals i públics, la qual cosa pot afavorir la intensificació dels consums de drogues, els aldarulls i la violència, i això no es soluciona amb l'augment de seguretat privada en els locals.

4. Cal revisar les normatives quant els horaris de tancament i obertura dels locals com a discoteques, pubs, bars i “afters”. Els horaris restrictius no dissuadeixen les sortides, poden incidir en haver més gent aglomerada a fora quan tanquen i sobretot el que comporta més riscos: desplaçaments a zones on no hi ha tant control dins del territori català i en alguns casos cap a l'Aragó. Quan s'organitzen festes en locals inadequats les mesures de seguretat disminueixen considerablement respecte a prevenció d'incendis, ventilació, soroll, sobrepassar l'aforament, etc.

5. Seguir insistint en que els plans d'emergència i evacuació dels locals els haurien de conèixer tots els treballadors, per garantir la millor intervenció en cas necessari. També haurien d'estar suficientment senyalitzats els serveis de primers auxilis, i els clients rebre informació adequada sobre com procedir. Aquesta recomanació és extensible a l'organització de concerts i festivals, que en aquest cas a més, haurien d'informar amb la suficient antelació als serveis d'urgències de la zona per a que tinguin suficient dotació de personal.

6. Es podria pensar en alguna forma de reconeixement públic als locals que mantenen accions positives per a minimitzar els riscos i

que col·laborin amb l'Administració, institucions i col·lectius en aquest sentit.

Formació en prevenció

7. Cal continuar formant i implicant en la prevenció dels riscos a dos col·lectius amb una significació important en el context de festa: els propietaris de locals i els treballadors. Es recomana crear un pla formatiu que fos progressiu, de manera que el mateix sector veies el benefici que pot produir-li actuar d'una manera diferent.

En aquesta línia, cal seguir impulsant a nivell general i local, taules de discussió incorporant-hi a tots els agents implicats en la nit per intentar potenciar una "nit més segura".

Continuar promovent i incrementant la presència i la "normalització" d'iniciatives tipus Energy Control, Som.Nit i altres en la mateixa línia.

8. Un altre col·lectiu que requereix formació especialitzada és el personal dels serveis d'urgències, per a que estiguin suficientment informats de les diferents substàncies i efectes. Haurien d'estar dotats de l'equipament per a fer una anàlisi ràpida per a conèixer les substàncies en cas d'intoxicació.

9. Els centres d'ensenyament, especialment els de secundària, també haurien de poder disposar de més recursos per a abordar les necessitats d'informació dels professors i alumnes, intentant fer-ho des de les demandes concretes dels adolescents.

Davant l'augment del consum de cannabis en horari escolar, no es pot pretendre que els professors ho resolguin sense formació ni més recursos. Mentrestant aquesta formació no es faci extensible a tots

es poden ampliar els tallers que associacions com Energy Control i Som.Nit, estan portant a terme. S'hauria de pensar amb estendre-ho als pares.

Venda i consum d'alcohol

10. El consum d'alcohol al carrer està en expansió, i en determinades situacions implica més riscos (es consumeix amb menys controls, pot generar més concentracions i aldarulls, propicia l'increment del consum d'alcohol i el d'altres substàncies). Caldrà pensar en actuacions realistes per a evitar que esdevingui un nou problema, evitant confondre el que són mesures de reducció de risc de les que són de control, i sense oblidar la necessitat que tenen alguns joves d'espais públics per a trobar-se.

Dispositius assistencials

11. S'ha de seguir generalitzant en els espais de molta concentració de públic dispositius assistencials mòbils de primers auxilis, amb un mínim de personal ben qualificat.

12. Cal continuar en l'adaptació dels centres de tractament i els programes a les necessitats i característiques dels nous problemes i poblacions. En la mateixa línia, recomanem especialment el desenvolupament i la posta en marxa de programes específics sobre drogues i consums adreçats als professionals dels centres d'atenció primària (CAP). Els professionals dels CAPs poden intervenir en certs casos, com fan amb d'altres qüestions que afecten la salut, i derivar-ne altres casos als especialistes. Aconseguir això és l'objectiu d'aquesta recomanació; també, que la població sàpiga pels canals institucionals de la xarxa sanitària que poden adreçar-se als CAPs quan tinguin algun problema o inquietud d'aquesta mena.

Orientació de les intervencions

13. Les mesures i actuacions han de tenir un perfil “normalitzador” ja que els joves veuen com a normals molts dels consums i comportaments que duen a terme. Els dispositius preventius es tenen que veure per tots els implicats com un element més dels escenaris, i apropar-se a ells ha d'ésser una pràctica no estigmatitzadora ni de sanció dels comportaments, per la qual cosa oferir tests de les substàncies, informació i atenció ràpida sobre efectes aguts del consum i altres mesures en aquesta línia poden ser acollides positivament pels joves i contribuir, a més de reduir riscos, a la pròpia normalització de les intervencions.

També serien ben acollides les intervencions que, comptant amb ells, promoguessin activitats d'oci alternatiu, ja que els consums no són tant elevats en aquells que fan compatibles diferents formes d'oci i no es centren tant en el sortir de “marxa”. Ara per ara, les alternatives són minses, no arriben a tothom i no sempre es fan amb la participació dels joves.

14. Incidir sobre els mitjans de comunicació social, incorporant-los a les iniciatives normalitzadores i de reducció dels riscos.

15. Les actuacions preventives que són portades a terme per joves, considerats com a iguals, utilitzant els conceptes i les visions dels propis joves, són més ben acollides que aquelles altres que es fan des de la família, l'escola o d'altres àmbits, amb discursos tècnics i/o adultocèntrics, dels quals els joves diuen estar massa assetjats.

16. Caldria replantejar el sentit d'algunes sancions administratives per consum o tinença de drogues il·legals, ja que tenen efectes

perversos. D'una banda són utilitzades de manera discriminatòria, depenent bastant de l'ànim sancionador, i per l'altra porten a centres de tractament a joves sense problemes "d'addicció" que volen estalviar-se pagar la sanció. A més poden tenir un impacte negatiu en les relacions amb la família, sobretot amb els més joves.

10.3 Àrees i temes d'interès prioritari (2005)

En general, mantenim totes les línies de recerca ja considerades en aquest cicle de recollida i en els anteriors. No obstant això, l'any 2005 seran prioritats les següents àrees i temes:

1. Adolescents. Per a observar les primeres transicions i incorporacions al món de la nit i els inicis als consums de drogues legals i il·legals. Cal fer un seguiment especial del consum d'alcohol, i la cannabis sobretot en el temps escolar.
2. Dones. Per aprofundir en els trets diferencials del seu comportament en la gestió dels riscos en general i quant al consum de drogues de forma específica.
3. Majors de 25 anys. Ja que es percep que han augmentat les sortides i alguns tendeixen a intensificar els consums.
4. Itineraris. Especial atenció als consums de drogues i la conducció de vehicles.
5. "Afters". Són escenaris en els quals s'intensifiquen les interaccions entre diferents poblacions diana i també els consums i els riscos. Per això, constitueixen un context rellevant per observar innovacions en

els consums i comportaments de risc. Més ara que reben més joves i estan de moda.

6. “Raves”. Són un fenomen consolidat, i l’augment de control fa que es busquin llocs més amagats. La festa i els consums s’intensifiquen i hi ha menys controls (interns i externs): increment dels riscos. Com els “afters” són espais que posen en contacte poblacions molt diferents i per la qual cosa afavoreixen la difusió d’innovacions. Aquesta reflexió es segueix fent extensible als concerts i festivals pel creixement que han tingut.

7. Consum d'alcohol al carrer. Seguir-ne l’evolució.

8. Cannabis. Especialment el consum diari i en qualsevol context. Interessa sobretot la normalització del consum entre els adolescents i l’augment de consum de la marihuana. També l’augment de demandes de tractament.

9. Cocaïna. L’expansió important dels dos darrers anys pot continuar en un futur. Interessa també veure com evolucionen els consums més intensius i instrumentals. També l’augment de demandes de tractament.

10. Altres drogues. Interessa la difusió d’al·lucinògens naturals, especialment dels bolets.

11 BIBLIOGRAFIA CITADA

- Agar M. (1992 [1982]) Hacia un lenguaje etnográfico. A: Reynoso C., comp. (1992) *El surgimiento de la antropología posmoderna*. Barcelona, Gedisa, 117-137.
- Denzin NK. (1970) *The research act*. Chicago, Aldine.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M, Romaní O. (1998) *Proposta de disseny. Observatori permanent de drogues de síntesi de Catalunya*. Barcelona, Institut Genus, document policopiat de difusió restringida.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2000) *Primer informe (1999). Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2001) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil (2000)*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2002) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2001*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M. (2003) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2002*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Díaz A, Pallarés J, Barruti M, Espluga J. (2004) *Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. Informe 2003*. Barcelona, Institut Genus, informe no publicat.
- Glaser BG, Strauss AL. (1967) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago, Aldine.
- Griffiths P, Vingoe L, Hunt N., eds. (1999) *Detecting, tracking & understanding emerging trends in drug use. Final report. Volume I: Conceptual, Practical and Methodological issues*. Lisbon, EMCDDA, informe policopiat.